

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 27. kesäkuuta 2018
(OR. en)

10582/18

RC 18

SAATE

Lähetäjä:	Euroopan komission pääsihteerin puolesta Jordi AYET PUIGARNAU, johtaja
Saapunut:	18. kesäkuuta 2018
Vastaanottaja:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, Euroopan unionin neuvoston pääsihteerin
Kom:n asiak. nro:	COM(2018) 482 final
Asia:	KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE, EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN KOMITEALLE Kilpailupolitiikkaa koskeva kertomus 2017

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena asiakirja COM(2018) 482 final.

Liite: COM(2018) 482 final

Bryssel 18.6.2018
COM(2018) 482 final

**KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

Kilpailupolitiikkaa koskeva kertomus 2017

{SWD(2018) 349 final}

**KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

Kilpailupolitiikkaa koskeva kertomus 2017

1. Johdanto

Rooman sopimuksella laskettiin perusta nykypäivän Euroopan unionille, ja vuonna 2017 tuli kuluneeksi 60 vuotta sopimuksen allekirjoittamisesta. Se tarkoittaa, että myös EU:n kilpailupolitiikkaa on pantu täytäntöön yli 60 vuotta. EU:lla on olemassaolonsa ensimmäisestä päivästä alkaen ollut sääntöjä, jotka puolustavat reilua, vääristymätöntä kilpailua.

Kuluneina vuosikymmeninä kilpailupolitiikalla on ollut suuri merkitys ihmisten elämässä. Euroopan kansalaiset eivät ehkä aina tunne kilpailusääntöjä, mutta he ovat joka päivä tekemisissä markkinoiden kanssa. Kilpailu saa yritykset kilpailemaan ansioilla – hinnoilla, laadulla ja innovaatioilla – ja vastaamaan kuluttajien tarpeisiin. Kannustamalla yrityksiä parantamaan toimintaansa kilpailu antaa vallan kuluttajien käsiin.

Vuosikymmenten kuluessa kaikki sisämarkkinoilla toimivat yritykset ovat myös voineet luottaa vakaisiin sääntöihin ja niiden puolueettomaan täytäntöönpanoon. Sääntöjen noudattamisen tehokas, yhdenmukainen ja ennakoitavissa oleva valvonta kertoo selkeästi, että jokaisella yrityksellä on tasavertaiset toimintaedellytykset ja tasavertaiset mahdollisuudet menestyä.

Kilpailusääntöjen noudattamisen valvonta takaa sen, että maailmanlaajuisen kaupan ja globaalien yritysten maailma voi olla maailma, joka antaa pienyrityksille ja yksittäisille ihmisille tasavertaiset mahdollisuudet. Kilpailusäännöt takaavat myös sen, että kaikki sisämarkkinoilla liiketoimintaa harjoittavat yritykset noudattavat samoja sääntöjä – olivatpa ne sitten suuria tai pieniä ja tulivatpa ne mistä päin maailmaa tahansa.

Kilpailupolitiikka myös tukee olennaisesti komission poliittisia painopisteitä. Vuonna 2017 kilpailupoliittiset toimet toivat osaltaan eloa komission ohjelmaan ja tuottivat tuloksia aloilla, joilla on merkitystä Euroopan kansalaisille. Toimialoihin, joilla kilpailupoliittiset toimet olivat edelleen merkityksellisiä Euroopan kuluttajien kannalta, kuuluivat digitaalitalous, energia, lääke- ja maatalouskemikaaliteollisuus, verkkotoimialat ja rahoitusmarkkinat.

Komissio työskentelee yhdessä jäsenvaltioiden kansallisten kilpailuviranomaisten kanssa, jotta kilpailun hyötyjä voidaan moninkertaistaa ja levittää EU:n kaikkiin jäsenvaltioihin. Samaan aikaan komissio on yhdistämässä voimiaan eri puolilla maailmaa toimivien kilpailuvirastojen kanssa aidosti maailmanlaajuisen tasavertaisten toimintaedellytysten aikaansaamiseksi.

Viimeisten 60 vuoden ajan EU:n kilpailupolitiikan avulla on lisätty yritysten ja kuluttajien vaikutusvaltaa varmistamalla, että jokainen yritys ja jokainen kansalainen voi hyötyä reilusta kilpailusta.

Tässä kertomuksessa esitetään tiivistelmä komission toiminnasta kilpailupolitiikan alalla vuonna 2017. Lisätietoja on saatavilla liitteenä olevassa komission yksiköiden valmisteluasiakirjassa ja kilpailun pääosaston verkkosivustolla¹.

2. Kilpailusääntöjen noudattamisen tehokkaampi valvonta

Kilpailusääntöjen noudattamisen tehokas valvonta antaa EU:n kuluttajille mahdollisuuden saada parempia tuotteita ja enemmän valinnanvaraa. Kilpailua rajoittaviin käytäntöihin puuttuminen takaa myös sen, että avoimet markkinat toimivat kaikkien eduksi. Jotta näin voi tapahtua, on kuitenkin olennaista varmistaa, että jokainen eurooppalainen saa saman suojan.

Yli kymmenen vuoden ajan komissio ja jäsenvaltioiden kansalliset kilpailuviranomaiset ovat tehneet tiivistä yhteistyötä EU:n kilpailusääntöjen noudattamisen valvonnassa Euroopan kilpailuviranomaisten verkoston (ECN) puitteissa.² Verkosto tukee EU:n kilpailusääntöjen yhdenmukaista soveltamista – kun kilpailusääntöjä pannaan täytäntöön, yrityksen toimipaikan sijainnilla sisämarkkinoilla ei pitäisi olla merkitystä.

Maaliskuussa 2017 komissio ehdotti uusia sääntöjä, joiden avulla jäsenvaltioiden kilpailuviranomaiset voisivat tehokkaammin valvoa EU:n kilpailusääntöjen noudattamista³ (niin kutsuttu ECN+-ehdotus). Ehdotuksella pyritään antamaan jäsenvaltioiden kilpailuviranomaisille entistä enemmän vaikutusvaltaa ja varmistamaan, että niillä on kaikki tarvitsemansa välineet.

ECN+: miten ehdotettu direktiivi vahvistaa EU:n kansallisia kilpailuviranomaisia

Kun ehdotetut säännöt on hyväksytty, kansallisilla kilpailuviranomaisilla on käytössään yhteiset vähimmäistason välineet ja tehokkaat täytäntöönpanovaltuudet, joilla varmistetaan, että

a) viranomaiset toimivat EU:n kilpailusääntöjä täytäntöön pannesaan itsenäisesti ja täysin puolueettomasti ottamatta vastaan ohjeita julkisilta tai yksityisiltä tahoilta;

b) viranomaisilla on tarvittavat taloudelliset ja henkilöresurssit toimintaansa varten;

c) viranomaisilla on tarvittavat valtuudet kerätä kaikki merkitykselliset todisteet, kuten oikeus tehdä hakuja matkapuhelimissa, kannettavissa tietokoneissa ja tableteissa;

d) viranomaisilla on riittävät välineet määrätä oikeasuhteisia ja varoittavia seuraamuksia EU:n kilpailusääntöjen rikkomisesta. Ehdotuksessa varmistetaan, että 'yrityksen', 'emoyhtiön vastuuvollisuuden' ja 'seuraaajan' käsitteitä sovelletaan Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti niin, etteivät yritykset voi välttyä sakoilta yritysten uudelleenjärjestelyillä. Kansalliset kilpailuviranomaiset voivat myös panna täytäntöön sakkojen perinnän niiltä rikkomiseen osallistuneilta yrityksiltä, joilla ei ole laillista toimipaikkaa niiden alueella. Tämä on tärkeä seikka, sillä yhä useammat yritykset toimivat kansainvälisesti;

e) viranomaisilla on sakkovapautus- tai sakkolievennysohjelmia koskevat yhdenmukaistetut keskeiset ehdot ja yhteinen lyhennettyjen hakemusten järjestelmä, jotka kannustavat yrityksiä toimittamaan todisteita laittomista kartelleista. Tämä lisää yritysten halukkuutta osallistua sakkovapautus- ja -lievennysohjelmiin ja ilmoittaa osallistumisestaan kartelliin.

¹ http://ec.europa.eu/competition/index_fi.html

² Ks. komission tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle, annettu 9. heinäkuuta 2014, *Kymmenen vuotta kilpailuoikeuden täytäntöönpanon valvontaa asetuksen (EY) N:o 1/2003 nojalla: Saavutukset ja tulevaisuudennäkymät*, COM(2014) 453, saatavilla osoitteessa <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A52014DC0453>

³ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi jäsenvaltioiden kilpailuviranomaisten täytäntöönpanovalmiuksien parantamiseksi ja sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan varmistamiseksi, COM/2017/0142 final, saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/competition/antitrust/proposed_directive_fi.pdf

Komission ehdotuksessa korostetaan EU:n perusoikeuskirjan ja EU:n lainsäädännön yleisten periaatteiden mukaisesti yritysten perusoikeuksien tärkeyttä ja vaaditaan viranomaisia noudattamaan asianmukaisia suoja-toimia käyttäessään toimivaltaansa.

Uusia sääntöjä koskeva ehdotus annetaan direktiivin muodossa, jotta kansalliset erityispiirteet voidaan ottaa huomioon. Direktiivi on toimitettu Euroopan parlamentin ja neuvoston hyväksyttäväksi tavanomaisen lainsäädäntömenettelyn mukaisesti. Kun ehdotus on hyväksytty, jäsenvaltioiden on saatettava direktiivi osaksi kansallista lainsäädäntöä.

Uusi väline väärinkäytösten paljastamiseksi

Tähän asti useimmat kartellit ovat paljastuneet komission sakkolievennyks- ja sakkovapautusohjelman avulla. Se antaa yrityksille mahdollisuuden raportoida omasta osallistumisestaan kartelliin ja saada vastineeksi alennuksen niille määrättävästä sakosta. Maaliskuussa 2017 komissio otti käyttöön uuden välineen väärinkäytösten paljastamiseksi. Sen avulla myös henkilöt, jotka ovat tietoisia kartellin tai muunlaisen kilpailusääntöjen rikkomisen olemassaolosta tai toiminnasta, voivat auttaa tällaisten käytäntöjen lopettamisessa.⁴

Jos joku on huolissaan liiketoimintakäytännöistä, jotka saattavat rikkoa kilpailulainsäädäntöä, tämän uuden välineen avulla voi korjata tilanteen antamalla tietoja pysyen kuitenkin nimettömänä. Yritysten sisäinen tieto voi olla tehokas keino auttaa komissiota paljastamaan kartelleja ja muita kilpailunvastaisia käytäntöjä. Uusi järjestelmä lisää paljastumisen ja syytteen asettamisen todennäköisyyttä. Siten se saa entistä enemmän yrityksiä pidättymään kartelleihin liittymisestä tai niissä jatkamisesta sekä harjoittamasta muunlaista laitonta, kilpailunvastaista toimintaa. Tiedot voivat vauhdittaa komission tutkimuksia ja parantaa niiden lopputulosta, mikä hyödyttää niin kuluttajia kuin EU:n koko taloutta.

Ensimmäisten kuukausien jälkeen luvut ovat positiivisia ja osoittavat, että ilmiantajat ovat ottaneet uuden välineen käyttöön. Viestejä saadaan säännöllisesti.

”Pienissä asioissa pieni” – kohti vaikuttavampaa valtiontukipolitiikkaa

Komission lähestymistavan ”suurissa asioissa suuri, pienissä asioissa pieni” mukaisesti huomattavasti suurempi määrä pienempiä ja ongelmattomia valtiontukitoimenpiteitä vapautetaan nyt yleisellä ryhmäpoikkeusasetuksella ennakoilmoituksesta. Sen sijaan vahvistetaan valvontaa jäsenvaltioiden tasolla, lisätään avoimuutta ja arvioidaan paremmin tuen vaikutusta.⁵ Komissio laajensi 17. toukokuuta yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisalan koskemaan satamia ja lentoasemia, yksinkertaisti sääntöjä muilla aloilla, kuten kulttuurihankkeiden ja monikäyttöisten urheiluareenoiden, kohdalla ja otti käyttöön korvaukset EU:n syrjäisimmillä alueilla toimiville yrityksille.⁶ Tämän odotetaan helpottavan julkisia

⁴ Ks. <http://ec.europa.eu/competition/cartels/whistleblower/index.html>

⁵ Ks. vuoden 2017 tulostaulu, joka vahvistaa, että uudistuksen hyödyt johtavat siihen, että jäsenvaltiot panevat julkisen tuen nopeammin täytäntöön kentällä, IP/18/263, 16. tammikuuta 2018, saatavilla osoitteessa http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-263_en.htm

⁶ Komission asetus (EU) 2017/1084, annettu 14 päivänä kesäkuuta 2017, asetuksen (EU) N:o 651/2014 muuttamisesta satama- ja lentoasemainfrastruktuurille myönnettävän tuen, kulttuurin ja kulttuuriperinnön edistämiseen ja urheiluinfrastruktuurille ja monikäyttöiselle vapaa-ajan infrastruktuurille myönnettävään tukeen sovellettavien ilmoituskynnysarvojen sekä syrjäisimmillä alueilla sovellettavien alueellisten toimintatukiohjelmien osalta ja asetuksen (EU) N:o 702/2014 muuttamisesta tukikelpoisten kustannusten laskennan osalta – saatavilla osoitteessa <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?qid=1497952641554&uri=CELEX:32017R1084>

investointeja, jotka tukevat komission työpaikkoihin ja kasvuun, ilmastoon, innovointiin ja sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen liittyviä yleisiä tavoitteita.

Komissio antoi edelleen ohjeita jäsenvaltioiden viranomaisille niin kutsuttujen analyysiohjeiden avulla. Ne koskevat valtiontukisääntöjen soveltamista infrastruktuurihankkeiden julkiseen rahoitukseen, ja ne tarkistettiin komission annettua vuonna 2016 tiedonannon valtiontuen käsitteestä.⁷ Muutettu yleinen ryhmäpoikkeusasetus ja analyysiohjeet helpottavat infrastruktuuriin tehtävien investointien nopeampaa toteuttamista siten, että hankkeesta vastaavilla toimijoilla ja tuen myöntävillä viranomaisilla on täysi oikeusvarmuus.

Komission yksiköt helpottivat valtiontuki uudistuksen avoimuussäännösten noudattamista kehittämällä yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa valtiontukien avoimuusmoduulin, uuden tietoteknisen välineen valtiontukea koskevien tietojen toimittamista ja julkaisemista varten.⁸ Lokakuun 2017 loppuun mennessä valtiontukien avoimuusmoduuliin oli liittynyt 24 valtiota. Noin 15 000 myönnettyä tukea on julkaistu 22 jäsenvaltion toimesta.

Komissio myös tukee jäsenvaltioita monenvälisen kumppanuuden puitteissa, esimerkiksi valtiontuki uudistuksen täytäntöönpanoa käsittelevässä työryhmässä. Ryhmän avulla jäsenvaltiot voivat vaihtaa valtiontukien valvontajärjestelmiinsä liittyviä parhaita käytäntöjä. Lisäksi se toimii verkostona epäviralliselle keskustelulle, jota käydään valtiontukikysymyksistä jäsenvaltioiden välillä ja komission kanssa.

3. Digitaalisten sisämarkkinoiden tarjoamien mahdollisuuksien täysimääräinen hyödyntäminen

Digitaalitekniologia on nykyään olennainen osa EU:n kansalaisten elämää kotona, työpaikalla, opiskelun yhteydessä ja matkoilla. Internetiä käyttää päivittäin 360 miljoonaa eurooppalaista, ja heistä lähes 60 prosenttia tekee sen matka- tai älypuhelimien kautta. Tämän kehityksen tuomien uusien mahdollisuuksien hyödyntämiseksi parhaalla mahdollisella tavalla Eurooppa tarvitsee todella yhdenmetyt digitaaliset sisämarkkinat. Kilpailupolitiikka on olennainen osa komission strategiaa digitaalisten sisämarkkinoiden parantamiseksi ja vahvistamiseksi, jotta voidaan luoda uutta kasvua ja satoja tuhansia uusia työpaikkoja.⁹

Kilpailusääntöjen täytäntöönpanolla tuetaan innovointia verkkokaupan markkinoilla

Digitaalisektorilla on äärimmäisen tärkeää, että markkinoilla määräävässä asemassa olevia menestyviä yrityksiä estetään käyttämästä vaikutusvaltaansa kilpailun estämiseksi, koska se voi haitata huomattavasti innovointia.

Kesäkuussa 2017 komissio totesi Googlen käyttäneen väärin määräävää markkina-asemaansa hakukoneena suosimalla hakutuloksissaan omaa hintaseurantapalveluaan.¹⁰

⁷ EUVL C 262, 19.7.2016, s. 1.

⁸ Lisätietoja saa tutustumalla valtiontukien avoimuusmoduuliin osoitteessa

<https://webgate.ec.europa.eu/competition/transparency/public/search/chooseLanguage>

⁹ Lisätietoja osoitteessa https://ec.europa.eu/commission/priorities/digital-single-market_fi

¹⁰ Asia AT.39740 *Googlen hakutoiminnot (hintaseuranta)*, ks. IP/17/1784, 27. kesäkuuta 2017, saatavilla osoitteessa http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-1784_fi.htm

Asia ”Google Shopping”: kuluttajien valinnanvaran laajentaminen

Googlen lippulaivatuote on Google-hakukone, jonka hakutuloksista käyttäjät maksavat luovuttamalla tiettyjä tietoja itsestään. Google toi vuonna 2004 oman tuotteen myös Euroopan hintavertailupalvelujen markkinoille. Tuotteen nimi on nykyään ”Google Shopping”. Vuonna 2008 Google alkoi hintavertailupalvelunsa suosimiseksi toteuttaa Euroopan markkinoilla strategiaa, joka perustui Googlen määräävään markkina-asemaan geneeristen internethakujen markkinoilla eikä kilpailuun hintavertailutuotteen ominaisuuksilla. Google sijoitti järjestelmällisesti oman hintavertailupalvelunsa näkyvälle paikalle hakutuloluetteloissa ja sijoitti kilpailevat hintavertailupalvelut hakutuloluetteloissaan alemmaksi. Tutkimuksissa osoitettiin, että ensimmäinen kilpaileva palvelu näkyi Googlen hakutuloksissa keskimäärin vasta sivulla neljä ja muut vielä kauempana alkupäästä. Sen sijaan Googlen omaan hintavertailupalveluun ei sovellettu Googlen geneerisen haun algoritmeja, kuten tällaista alemmaksi sijoittamista. Tästä syystä sen oman palvelun näkyvyys hakutuloksissa oli selvästi parempi kuin kilpailevien palvelujen.

Tutkimusten mukaan kuluttajat käyttävät selvästi useammin linkkejä, jotka näkyvät paremmin eli sijoittuvat Googlen hakutuloluettelon alkupäähän. Googlen sääntöjenvastaisen menettelyn seurauksena sen hintavertailupalvelun käyttäjämäärä kasvoi merkittävästi ja sen kilpailijoiden käyttäjämäärä vähentyi huomattavasti ja pysyvästi.

Komissio määräsi Googlle 2,42 miljardin euron sakot EU:n kilpailusääntöjen rikkomisesta. Lisäksi komission päätöksessä määrättiin, että Googlen on noudatettava yhdenvertaisen kohtelun periaatetta kilpailevien hintavertailupalvelujen ja sen oman palvelun suhteen.

Määräävä markkina-asema ei sinänsä ole EU:n kilpailusääntöjen vastainen. Määräävässä asemassa olevat yritykset ovat kuitenkin erityisesti vastuussa siitä, etteivät ne käytä väärin vahvaa markkina-asemaansa rajoittamalla kilpailua niillä markkinoilla, joilla ne ovat määräävässä asemassa, tai erillisillä markkinoilla, jotka ovat yhteydessä ensimmäisiin. Googlen toiminta esti muita yrityksiä kilpailemasta reilusti tuotteillaan ja kehittämästä uusia innovaatioita. Siksi se rikkoi EU:n kilpailusääntöjä. Ennen kaikkea se kavensi eurooppalaisten kuluttajien vaihtoehtoja ja vei heiltä mahdollisuuden hyödyntää innovatiivisia ratkaisuja.

Komissio tutkii edelleen Googlen mahdollista määräävän aseman väärinkäyttöä kahdessa muussa tapauksessa. Ne koskevat mobiilisovelluksia ja -palveluja (Android¹¹) ja Googlen hakumainoksia, jotka näkyvät muilla verkkosivustoilla (AdSense¹²).

Komissio on myös tutkinut Amazonin eurooppalaisten sähkökirjojen julkaisijoiden kanssa tekemiä jakelusopimuksia.¹³ Komissio käynnisti tutkinnan, koska se oli huolissaan Amazonin sähkökirjojen jakelusopimukseen sisällyvistä lausekkeista, jotka saattoivat rikkoa EU:n kilpailusääntöjä. Näissä lausekkeissa, joista käytetään joskus nimeä suosituimmuuslausekkeet, vaadittiin julkaisijoita tarjoamaan Amazonille vastaavat tai paremmat ehdot kuin sen kilpailijoille ja/tai ilmoittamaan Amazonille edullisemmista tai vaihtoehtoisista ehdoista, joita ne tarjoavat Amazonin kilpailijoille. Komissio katsoi, että tällaiset lausekkeet voisivat tehdä sähkökirjoihin liittyvien innovatiivisten palvelujen kehittämisestä ja todellisesta kilpailusta Amazonin kanssa hankalampaa muille sähkökirja-alustoille.

Amazon pyrki poistamaan komission havaitsemat ongelmat tarjoutumalla luopumaan

¹¹ Asia AT.40099 *Google Android*, saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_40099

¹² Asia AT.40411 *Googlen hakutoiminnot (AdSense)*, saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/casedetails.cfm?proc_code=1_40411

¹³ Asia AT.40153 *E-kirjojen jakelusopimukseen sisältyvät suosituimmuuslausekkeet ja niihin liittyvät seikat*, komission päätös, annettu 4. toukokuuta 2017, saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_40153

julkaisijoiden kanssa tekemiensä sopimusten ehtojen noudattamisen vaatimisesta, käyttöön ottamisesta ja muuttamisesta. Amazonin alun perin ehdottamia sitoumuksia tarkistettiin asianomaisilta osapuolilta saadun palautteen jälkeen. Toukokuussa komissio totesi, että sitoumusten tarkistettu versio tarjosi oikea-aikaisen, vaikuttavan ja kokonaisvaltaisen ratkaisun sen havaitsemiin kilpailuongelmiin.¹⁴ Sitoumukset auttavat takaamaan innovoinnin ja reilun kilpailun Euroopan sähkökirjamarkkinoilla, jotka ovat yli 1 miljardin euron arvoiset, ja lisäämään valinnanvaraa ja kilpailua Euroopan kuluttajien eduksi.

Kilpailusääntöjen noudattamisen valvonta urheilumarkkinoilla

Komissio antoi 8. joulukuuta 2017 päätöksen, jossa se totesi, että Kansainvälisen luisteluliiton osallistumissäännöt rikkoivat Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT-sopimus) 101 artiklaa.¹⁵ Säännöt koskivat sellaisille urheilijoille määrättyjä vakavia seuraamuksia, jotka osallistuivat pikaluistelukilpailuihin, joilla ei ole ISU:n järjestämislupaa, vaikka tällaiset kilpailut eivät vaarantaneet oikeutettuja urheilutavoitteita, kuten urheilun yhtenäisyyden ja asianmukaisen harjoittamisen suojelua tai urheilijoiden terveyttä ja turvallisuutta.

Komissio katsoi, että Kansainvälisen luisteluliiton osallistumissääntöjen takia urheilijat eivät saaneet kilpailla luistelutapahtumissa, joita Kansainvälinen luisteluliitto ei ollut järjestänyt, ja että he voivat jäädä ilman lisätulonlähteitä verrattain lyhyen pikaluistelu-uransa aikana. Lisäksi riippumattomien tapahtumajärjestäjien oli Kansainvälisen luisteluliiton osallistumissääntöjen vuoksi vaikeaa järjestää omia pikaluistelutapahtumiaan, koska ne eivät voineet saada mukaan huippu-urheilijoita. Tämä rajoitti vaihtoehtoisten ja innovatiivisten pikaluistelukilpailujen kehittämistä, mistä oli haittaa faneille ja katsojille.

Vaikka komissio katsoi toimenpiteensä olleen tarpeen kyseisessä tilanteessa, päätös ei tarkoita sitä, että komissio aikoo toimia sovittelijana jokaisessa urheilua koskevassa riidassa.

Komission verkkokauppaa koskeva alakohtainen tutkinta

Verkkokaupan pitäisi tarjota kuluttajille laajempi valikoima tavaroita ja palveluja sekä mahdollisuus tehdä hankintoja yli rajojen. Siitä huolimatta, että yhä suuremmasta määrästä tavaroita ja palveluja käydään kauppaa internetissä kaikkialla maailmassa, rajatylittävä verkkomyynti EU:n sisällä kasvaa hitaasti. Komissio käynnisti vuonna 2015 alakohtaisen tutkinnan tunnistaakseen mahdollisia kilpailuongelmia Euroopan verkkokaupamarkkinoilla.¹⁶ Tutkinnan aikana komissio keräsi näyttöä lähes 1 900:lta kulutustavaroiden ja digitaalisen sisällön verkkokauppaa harjoittavalta yritykseltä ja analysoi noin 8 000 jakelu- ja lisenssisopimusta. Toukokuussa 2017 komissio julkaisi alakohtaisen tutkinnan loppuraportin¹⁷, jossa otettiin huomioon syyskuussa 2016 julkaistusta alustavasta raportista saadut kannanotot. Tulokset auttavat komissiota jo nyt kohdentamaan paremmin EU:n kilpailusääntöjen noudattamisen valvontaa verkkokaupamarkkinoilla. Lisäksi alakohtainen tutkimus on saanut monia yrityksiä tarkistamaan kauppatapojaan omasta aloitteestaan.

¹⁴ Ks. IP/17/1223, 4. toukokuuta 2017, saatavilla osoitteessa http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-1223_en.htm

¹⁵ Asia AT.40208 *Kansainvälisen luisteluliiton osallistumissäännöt*, saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_40208

¹⁶ Ks. lisätietoa osoitteesta http://ec.europa.eu/competition/antitrust/sector_inquiries_e_commerce.html

¹⁷ Komission kertomus neuvostolle ja Euroopan parlamentille: *Verkkokauppaa koskevan toimialaselvityksen loppuraportti*, COM(2017) 229 final, saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/competition/antitrust/sector_inquiry_final_report_fi.pdf

Hintarajoitusten ja maarajoituksiin liittyvien käytäntöjen torjuminen

Helmikuussa 2017 komissio käynnisti kolme erillistä tutkintaa arvioidakseen, estävätkö tietyt verkkomyntikäytännöt kuluttajia hyödyntämästä rajatylittäviä valikoimia ja ostamasta kulutuselektroniikkaa, videopelejä ja hotellimajoitusta kilpailukykyiseen hintaan.¹⁸ Tutkintojen tarkoituksena on puuttua ongelmiin, jotka liittyvät yritysten välisiin vertikaalisiin sopimuksiin sisältyviin vähimmäishintojen rajoituksiin, sijaintiin perustuvaan syrjintään ja maarajoituksiin. Komission verkkokauppaa koskevan alakohdaisen tutkinnan alustavien tulosten mukaan näiden rajoitusten käyttö on yleistä kaikkialla EU:ssa.

Kesäkuussa 2017 komissio käynnisti lisäksi vaatevalmistaja ja vähittäismyyjä Guessin jakelusopimuksia ja -käytäntöjä koskevan virallisen kilpailuoikeudellisen tutkinnan¹⁹. Komissio on myös käynnistänyt kolme erillistä kilpailuoikeudellista tutkintaa arvioidakseen, rajoittavatko Nike, Sanrio ja Universal Studios oheistuotteiden rajatylittävää ja verkkomyyntiä²⁰. Komissio tutkii, estävätkö näiden yhtiöiden lisensointi- ja jakelukäytännöt kuluttajia hyödyntämästä laajempaa valikoimaa ja tekemästä parempia kauppoja sisämarkkinoilla.

Yksi komission digitaalisia sisämarkkinoita koskevan strategian²¹ tärkeimmistä tavoitteista on taata kuluttajille ja yrityksille tavaroiden ja palvelujen parempi saatavuus esimerkiksi varmistamalla EU:n kilpailusääntöjen noudattaminen, poistamalla perusteettomat maarajoitukset²² ja mahdollistamalla verkkosisältöpalvelujen rajatylittävä siirrettävyys.

Vireän kilpailun takaaminen media-alalla

Media-ala on ratkaisevan tärkeä tieto- ja viestintäteknologioiden edistymisen ja kulttuurin, tiedottamisen, koulutuksen ja demokratian kehittämisen ja ylläpitämisen kannalta. Kun digitaalista sisältöä on yhä enemmän saatavilla ja sitä jaetaan erilaisten alustojen kautta (maanpäällinen digitaaliverkko, kaapeli, satelliitti, internet, mobiiliverkot), yritykset ryhtyvät usein yhdistämään sisällön tuotantoa ja sen jakelua. Kun komissio arvioi media-alan yrityskeskittymiä, yksi sen painopisteistä on varmistaa, ettei keskittymä vaikuta kielteisesti keskeisten osatekijöiden – sisällön, teknologian tai yhteenliitettävyyden – saatavuuteen.

Komissio hyväksyi huhtikuussa 2017 sulautuma-asetuksen nojalla ehdotetun yrityskaupan, jossa Twenty-First Century Fox, monialainen maailmanlaajuinen media-yhtiö, jonka päätoimipaikka on Yhdysvalloissa, hankkisi Skyn.²³ Sky on johtava maksutelevisioyhtiö Itävallassa, Saksassa, Irlannissa, Italiassa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa, kun taas Twenty-First Century Fox on yksi Hollywoodin kuudesta suurimmasta elokuvastudiosta ja TV-kanavayhtiö. Fox ja Sky toimivat lähinnä eri markkinoilla Itävallassa, Saksassa, Irlannissa, Italiassa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Komissio päätteli, että kauppa ei aiheuta kilpailuongelmia Euroopassa.

¹⁸ Ks. IP/17/201, 2. helmikuuta 2017, saatavilla osoitteessa http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-201_en.htm

¹⁹ Asia AT.40428 *Guess*, saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_40428

²⁰ Asiat AT.40432 *Lisensoidut oheistuotteet – Sanrio*, AT.40433 *Lisensoidut oheistuotteet – Universal Studios*, AT.40436 *Lisensoidut oheistuotteet – Nike*, ks. IP/17/1646, 14. kesäkuuta 2017, saatavilla osoitteessa http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-1646_en.htm

²¹ Ks. <https://ec.europa.eu/digital-single-market/>

²² Ks. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2018/302, annettu 28 päivänä helmikuuta 2018, perusteettomien maarajoitusten ja muiden asiakkaiden kansallisuuteen tai asuin- tai sijoittautumispaikkaan perustuvien syrjinnän muotojen torjumisesta sisämarkkinoilla ja asetusten (EY) N:o 2006/2004 ja (EU) 2017/2394 sekä direktiivin 2009/22/EY muuttamisesta (EUVL L 60, 2.3.2018, s. 1).

²³ Asia M.8354 *Fox / Sky*, komission päätös, annettu 7. huhtikuuta 2017, saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_8354

Toukokuussa komissio hyväksyi Vivendin toteuttaman Telecom Italiaa koskevan tosiasiallisen määräysvallan hankkimisen²⁴. Sekä Telecom Italia (Italia) että Vivendi (Ranska) toimivat TV-kanavien lähetyksiin käytettävien maanpäällisten digitaaliverkkojen käyttöoikeuksien tukkumarkkinoilla kahdessa muussa yhtiössä, Persiderassa ja Mediasetissä, omistamiensa osuuksien kautta. Komissio katsoi, että kaupan jälkeen Vivendillä olisi ollut kannustin nostaa hintoja, joita se perii TV-kanavilta maanpäällisten digitaali-TV-verkkojen käyttöoikeuksien tukkumarkkinoilla. Ratkaistakseen komission havaitsemat kilpailuongelmat Vivendi sitoutui luopumaan Telecom Italian omistuksessa olevista Persideran osakkeista. Komission päätöksen ehtona on sitoumusten täysimääräinen noudattaminen.

Komissiolla on yksinomainen toimivalta arvioida ehdotettujen toimien vaikutusta kilpailuun eri markkinoilla Euroopan talousalueella (ETA). EU:n sulautuma-asetuksessa todetaan kuitenkin, että jäsenvaltiot voivat ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin, ehdotettujen toimien kieltäminen mukaan luettuna, suojellakseen muita oikeutettuja etuja, kuten tiedotusvälineiden moniarvoisuutta. Tässä yhteydessä Yhdistyneen kuningaskunnan kulttuuri-, media- ja urheiluministeri harkitsee tarvittaviin toimenpiteisiin ryhtymistä suojellakseen tiedotusvälineiden moniarvoisuutta Yhdistyneessä kuningaskunnassa suhteessa Skyn ja Twenty-First Century Foxin ehdotettuun sulautumiseen.

Komissio on myös hyväksynyt kaksi tukijärjestelyä, joilla tuetaan opetustarkoitukseen tehtyjen ja kulttuurisesti arvokkaiden digitaalisten videopelien kehittämistä ja markkinointia Saksassa²⁵ ja Tanskassa²⁶.

Yrityskeskittymien valvonta ja oikeiden tietojen toimittamisen merkitys

Arvioidessaan ehdotettua yrityskeskittymää komission on voitava tehdä päätöksiä täysin tietoisena tosiasioista. EU:n sulautuma-asetuksessa yrityskeskittymätutkimuksen kohteena olevat yritykset velvoitetaan toimittamaan virheettömiä tietoja, jotka eivät ole harhaanjohtavia, sillä tämä on olennaista, jotta komissio voi tarkastella yrityskeskittymiä ja yrityskauppoja oikea-aikaisesti ja tehokkaasti. Tämä velvoite on voimassa riippumatta siitä, onko tiedolla vaikutusta yrityskeskittymää koskevan arvion lopulliseen tulokseen.

Kun Facebook ilmoitti WhatsAppin ostamisesta vuonna 2014²⁷, se ilmoitti komissiolle, ettei se pystyisi yhdistämään luotettavasti ja automaattisesti Facebookin käyttäjätilejä ja WhatsAppin käyttäjätilejä. Myöhemmin komissio kuitenkin sai selville, että vastoin Facebookin vuonna 2014 yrityskeskittymän tarkasteluprosessissa antamia lausuntoja tekninen mahdollisuus yhdistää Facebookin ja WhatsAppin käyttäjien henkilöllisyydet oli olemassa jo vuonna 2014 ja että Facebook oli tietoinen tästä mahdollisuudesta. Väitetiedoksiannon jälkeen komissio määräsi Facebookille toukokuussa 2017 väärän tai epätäydellisen tiedon toimittamisesta 110 miljoonan euron sakon.²⁸ Päätös on yrityksille selkeä viesti siitä, että

²⁴ Asia M.8465 *Vivendi / Telecom Italia*, komission päätös, annettu 30. toukokuuta 2017, saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_8465

²⁵ Valtiotukiasiat SA.46572 – Saksa – *Baijerin pelialan tukitoimenpide*, komission päätös, annettu 4. syyskuuta 2017, saatavilla osoitteessa

http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/index.cfm?fuseaction=dsp_result&policy_area_id=3

²⁶ SA.45735 – Tanska – *Kulttuuri- ja opetusalan digitaalisten pelien kehittämistä, tuotantoa ja edistämistä koskeva tukiohjelma*, komission päätös, annettu 12. toukokuuta 2017, saatavilla osoitteessa

http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/index.cfm?fuseaction=dsp_result&policy_area_id=3

²⁷ Asia M.7217 *Facebook / Whatsapp*, komission päätös, annettu 3. lokakuuta 2014, saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_7217

²⁸ Asia M.8228 *Facebook / Whatsapp (14 artiklan 1 kohdan mukainen menettely)*, ks. IP/17/1369, 18. toukokuuta 2017, saatavilla osoitteessa http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-1369_en.htm

niiden on noudatettava EU:n yrityskeskittymiä koskevien sääntöjen kaikkia näkökohtia, myös velvoitetta toimittaa virheettömiä tietoja.

Verkkoyhteyksien tukeminen kaikkialla EU:ssa

Internetyhteydet ja kattavuus ovat digitaalisen kehityksen ja innovoinnin edellytys. Osana digitaalisia sisämarkkinoita koskevaa strategiaansa komissio pyrkii edistämään laajakaistapalvelujen kehittämistä erityisesti alueilla, joilla niiden saatavuus on heikko, ja varmistamaan hyvät verkkoyhteydet EU:ssa. Komissio on asettanut tavoitteeksi, että kaikissa kouluissa, liikenteen solmukohdissa ja pääasiallisten julkisten palvelujen tarjoajilla sekä laajasti digitalisoituneilla yrityksillä on vuoteen 2025 mennessä internetyhteys, jonka latausnopeus on 1 gigabitti dataa sekunnissa. Lisäksi kaikilla Euroopan kotitalouksilla pitäisi olla pääsy verkkoihin, jotka tarjoavat vähintään 100 Mbit/s:n latausnopeuden, joka on nostettavissa 1 gigabittiin vuoteen 2025 mennessä.²⁹ Vuoteen 2025 mennessä kaikilla kaupunkialueilla ja kaikilla suurimmilla maaliikenneväylillä pitäisi lisäksi olla keskeytymätön 5G-kattavuus.

Yleinen ryhmäpoikkeusasetus, joka on tarkoitettu erityisesti alueille, joilla verkkoyhteyksien saatavuus on heikko, ja joka sallii jäsenvaltioiden ottaa laajakaistaverkkoja käyttöön ilman valtioneuvoston ilmoitusta, ja komission suuntaviivat valtioneuvoston päätösten soveltamisesta laajakaistaverkkojen nopean käyttöönoton yhteydessä³⁰ tarjoavat laajakaistainvestointeihin vakautta ja oikeusvarmuutta. Nämä säännöt kannustavat ottamaan nopeasti käyttöön julkisesti rahoitettua laajakaistainfrastruktuuria julkisten varojen avulla ja minimoivat samalla yksityisten sijoitusten syrjäyttämiseen ja monopolien syntymiseen liittyvän riskin. Kaikki jäsenvaltiot ovat nyt hyväksyneet ja/tai päivittäneet kansalliset ja/tai alueelliset laajakaistastrategiat ja mukauttavat niitä vähitellen uusiin verkkoyhteyksiä koskeviin strategisiin tavoitteisiin vuodelle 2025. Komissio on hyväksynyt vuoden 2017 aikana laajoja kansallisia ja alueellisia laajakaistaohjelmia, etenkin Liettuan, Kroatian, Itävallan, Saksan ja Puolan osalta. Suunnitellut toimenpiteet tuovat kuluttajille ja yrityksille nopeammat internetyhteydet. Kilpailun pääosasto edisti vuonna 2017 aktiivisesti kilpailulainsäädäntöön ja erityisesti valtioneuvoston päätöksiin liittyvän asiantuntemuksensa avulla uuden EU:n laajuisen laajakaistaa käsittelevien virastojen verkoston³¹ luomista ja maaseutualueiden laajakaistaa käsittelevän työkalupakin³² kehittämistä. Molempien aloitteiden tarkoituksena on valmiuksien (oikeudellisten, teknisten tai taloudellisten) kehittäminen ja laajakaistaa koskevan tietämyksen levittäminen. Tähän kuuluu myös tämänhetkisten parhaiden käytäntöjen vaihtaminen, jotta laajakaistasuunnitelmat voidaan panna nopeasti täytäntöön Euroopassa.

²⁹ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle: *Verkkoyhteydet kilpailukykyisillä digitaalisilla sisämarkkinoilla – Kohti eurooppalaista gigabittiyhteiskuntaa* – COM(2016) 587 ja komission yksiköiden valmisteluasiakirja – SWD(2016)300, saatavilla osoitteessa <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/communication-connectivity-competitive-digital-single-market-towards-european-gigabit-society>

³⁰ Komission tiedonanto EU:n suuntaviivat valtioneuvoston päätösten soveltamisesta laajakaistaverkkojen nopean käyttöönoton yhteydessä (EUVL C 25, 26.1.2013), saatavilla osoitteessa <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2013:025:0001:0026:fi:PDF>

³¹ Lisätietoja osoitteessa <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/broadband-competence-offices>

³² Lisätietoja osoitteessa <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/european-commission-joins-forces-help-bringing-more-broadband-rural-areas>

4. Reilun kilpailun edistäminen keskittyneillä markkinoilla kansalaisten ja yritysten eduksi

Markkinoiden voimakas keskittyminen tarkoittaa, että vain harvoilla yrityksillä on hallussaan suuri osuus tietyn alan markkinoista. Kilpailusääntöjen noudattamisen tiukka valvonta takaa, että suuria ja vaikutusvaltaisia yrityksiä estetään käyttämästä väärin markkina-asemaansa asiakkaidensa ja muun talouden haitaksi. EU:n tuomioistuimien selkeytti syyskuussa sääntöjä, jotka liittyvät määräävässä asemassa olevien yritysten soveltamien yksinoikeusalennusten laillisuuden arviointiin. Se vahvisti, että tällaiset alennukset ovat lähtökohtana laittomia ja että kilpailua rajoittavat vaikutukset voidaan osoittaa monin eri tavoin³³. Menettelyllisestä näkökulmasta käsin tuomioistuimien muistutti myös siitä, että on tärkeää pitää kirjaa yrityksiin ja kilpailututkimusten muihin osapuoliin pidetyistä yhteyksistä, mikä on täysin yhdenmukaista sen kanssa, että komissio painottaa oikeudenmukaisuutta ja yritysten oikeutta puolustautua.

Kilpailusääntöjen noudattamisen valvonta lääkealalla

Euroopan kansalaisten saatavilla on oltava innovatiivisia, turvallisia ja kohtuuhintaisia lääkevalmisteita. Kun lääkeyhtiöitä, lääkinnällisiä laitteita valmistavia yrityksiä tai muita terveysalan yrityksiä estetään soveltamasta sopimattomia käytäntöjä, kansalaiset voittavat. Uusia, parempia tuotteita kehitetään, hinnat laskevat ja terveydenhoitoon kuluu vähemmän rahaa. EU:ssa jokaisella jäsenvaltiolla on lääkealalla erilaiset hinnoittelu- ja korvauspolitiikat, jotka on mukautettu niiden omiin taloudellisiin ja terveyteen liittyviin tarpeisiin. Kaikkien EU:n sisämarkkinoilla toimivien lääkeyhtiöiden on kuitenkin noudatettava kilpailusääntöjä.

Toukokuussa 2017 komissio käynnisti muodollisen tutkintamenettelyn, joka koski epäilyksiä siitä, että Aspen Pharma olisi ylihinnoitellut viisi ihmishenkiä pelastavaa syöpälääkettä.³⁴ Komissio tutkii, onko Aspen käyttänyt väärin määräävää markkina-asemaa ja siten rikkonut EU:n kilpailusääntöjä. Komissio toteuttaa nyt perusteellisen tutkintansa ensisijaisena asiana. Muodollisen menettelyn aloittaminen ei ennakoisi tutkinnan lopullista tulosta.

Komissio tutkii ihmishenkiä pelastavien lääkkeiden hinnoittelukäytäntöjä: tapaus Aspen

Aspen on maailmanlaajuinen lääkeyhtiö, jolla on päätoimipaikka Etelä-Afrikassa ja useita tytäryhtiöitä ETA:ssa. Tutkinta koskee Aspenin hinnoittelukäytäntöjä syövän, esimerkiksi hematologisten kasvainten, hoidossa käytettävien erikoislääkkeiden kohdalla. Lääkkeitä myydään erilaisina valmisteina ja useiden tuotemerkkien alla. Aspen hankki nämä lääkkeet sen jälkeen, kun niiden patenttisuojat oli rauennut.

Komissio tutkii väitteitä, joiden mukaan Aspen on nostanut hintoja erittäin merkittävästi ja perusteettomasti, jopa useita satoja prosentteja. Saadakseen tällaiset hinnankorotukset läpi Aspen on uhannut vetää kyseiset lääkkeet pois joidenkin jäsenvaltioiden markkinoilta ja on todella tehnyt niin tietyissä tapauksissa. Tutkinta kattaa koko ETA:n, lukuun ottamatta Italiaa, missä Italian kilpailuviranomainen teki rikkomispäätöksen Aspenia vastaan jo syyskuussa 2016.

Tämä on komission ensimmäinen tutkinta, joka koskee lääketeollisuuden ylihinnoittelukäytäntöihin liittyviä huolenaiheita.

Komissio on myös ollut valppaana puuttuakseen alkuperäisvalmistajien yrityksiin viivyttää tai estää rinnakkaislääkkeiden tuomista markkinoille. Komissio lähetti heinäkuussa 2017

³³C-413/14 P *Intel v. komissio*, Euroopan unionin tuomioistuimen tuomio 6. syyskuuta 2017, ECLI:EU:C:2017:632.

³⁴ Asia AT.40394 *Aspen*, ks. IP/17/1323, 15. toukokuuta 2017, saatavilla osoitteessa http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-1323_en.htm

väitetiedoksiannon lääkeyhtiö Tevalle.³⁵ Komissio ilmoitti Tevalle alustavan kantansa, jonka mukaan Tevan kilpailijansa Cephalonin kanssa tekemä sopimus rikkoi EU:n kilpailusääntöjä. Sopimuksen nojalla Teva sitoutui olemaan markkinoimatta halvempaa rinnakkaisversiota Cephalonin unilääkkeestä modafinilistä.

Rinnakkaislääkkeiden tuominen markkinoille ja niiden aikaansaama kilpailu on terveydenhoidon kohtuuhintaisuutta olennaisesti edistävä tekijä. Väitetiedoksiannossa väitetään, että Cephalonin ja Tevan välinen patenttia koskeva sovintosopimus on saattanut viivyttää halvemman rinnakkaislääkkeen pääsyä markkinoille, mikä on johtanut modafinilin hinnan nousuun ja aiheuttanut huomattavaa haittaa EU:n potilaille ja terveystalvelujen budjeteille. Yrityksillä on nyt mahdollisuus vastata komission kysymyksiin. Väitetiedoksiannon lähettäminen ei mitenkään ennakoit tutkimuksen tulosta.

Keskeiset yrityskeskittymät lääkealalla

Kesäkuussa komissio hyväksyi yrityskaupan, jossa Johnson & Johnson hankki Actelionin³⁶, korjaustoimenpiteisiin liittyvin ehdoin. Vaikka asianomaisten yritysten toiminta oli suurelta osin toisiaan täydentävää, molemmat kehittivät unettomuushoitoa, joka perustui uudelleen tapaan parantaa kyseistä vaivaa. Komission markkinatutkimuksen mukaan ilmoitettu yrityskauppa antaisi Johnson & Johnsonille valmiuden ja kannustimen järjeistää kilpailevia unettomuustutkimus- ja kehittämisohjelmiaan joko viivyttämällä yhtä niistä tai keskeyttämällä sen. Näiden kilpailuongelmien poistamiseksi Johnson & Johnson tarjoutui toteuttamaan korjaustoimenpiteitä varmistaakseen, ettei kauppa voinut vaikuttaa kielteisesti kummankaan unettomuustutkimusohjelman kehittämiseen.

Keskeiset yrityskeskittymät maatalouskemikaalien alalla

Siemenet ja torjunta-aineet ovat olennaisia maanviljelijöiden ja lopulta myös kuluttajien kannalta. Komissio varmistaa alalla tehokkaan kilpailun, jotta viljelijät voivat hyötyä innovatiivisista tuotteista, paremmasta laadusta ja kilpailukykyisistä hinnoista. Näillä markkinoilla komissio arvioi EU:n sulautuma-asetuksen nojalla hiljattain toteutetut sulautumat Dow'n ja Dupontin välillä, Syngentan ja ChemChinan välillä sekä Bayerin ja Monsanto'n välillä. Molemmat päätökset tehtiin ehdotettujen toimien perusteellisen arvioinnin jälkeen.

Dow'n ja DuPontin sulautuman sekä ChemChinan toteuttaman Syngentan hankinnan ehdollinen hyväksyminen

Komissio hyväksyi maaliskuussa 2017 Yhdysvaltoihin sijoittautuneiden kemikaaliyhtiöiden Dow'n ja DuPontin sulautuman ehdoilla, jotka liittyivät DuPontin maailmanlaajuisen torjunta-aineliiketoiminnan suuren osan myyntiin, mukaan luettuna sen maailmanlaajuinen tutkimus- ja kehittämisorganisaatio.³⁷ Komissio oli huolissaan siitä, että sulautuma olisi ilmoitetussa muodossaan vähentänyt hintaan ja valinnanvaraan liittyvää kilpailua useilla nykyisten torjunta-aineiden markkinoilla. Lisäksi yksityiskohtainen tutkinta, joka koski sulautuman vaikutuksia innovointikilpailuun useilla innovaatioaloilla, joilla osapuolten T&K-toimet kilpailivat toisiaan vastaan, sekä torjunta-aineiden innovointikilpailuun yleensä, osoitti, että sulautuma olisi myös

³⁵ Asia AT.39686 *Cephalon*, ks. IP/17/2063, 17. heinäkuuta 2017, saatavilla osoitteessa http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-2063_en.htm

³⁶ Asia M.84401 *J&J/Actelion*. Lisätietoja osoitteessa http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_8401

³⁷ Asia M.7932 *Dow / DuPont*, komission päätös, annettu 27. maaliskuuta 2017, saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_7932

huomattavasti vähentänyt innovointia. Dow'n ja DuPontin antamat sitoumukset poistivat nämä huolenaiheet kokonaan.

Huhtikuussa 2017 komissio hyväksyi yrityskaupan, jossa ChemChina (sijoittautunut Kiinaan) hankki Syngentan (sijoittautunut Sveitsiin), mutta asetti ehtoja.³⁸ Komissio oli huolissaan siitä, että sulautuma olisi ilmoitetussa muodossaan vähentänyt kilpailua useilla torjunta-aineiden markkinoilla Euroopan talousalueella. Lisäksi komissio oli huolissaan siitä, että kauppa saattaisi vähentää kilpailua kasvunsäätelyaineiden alalla. Hyväksymisen ehtona oli sen vuoksi ChemChinan torjunta-aineisiin ja kasvunsäätelyaineisiin liittyvän Euroopan liiketoiminnan merkittävien osien myyminen. Komissio keskittyi tutkinnassaan olemassa olevia torjunta-aineita koskevaan kilpailuun, koska ChemChina ei kilpaile Syngentan kanssa uusien ja innovatiivisten torjunta-aineiden kehittämisessä.

Elokuussa komissio aloitti perusteellisen tutkinnan arvioidakseen EU:n sulautuma-asetuksen nojalla ehdotettua yrityskauppaa, jossa Bayer (Saksa) hankkisi Monsanto (Yhdysvallat).³⁹ Yrityskeskittymällä olisi hallussaan suurin valikoima torjunta-ainetuotteita ja lisäksi vahvin maailmanlaajuinen markkina-asema siementen ja agronomisten ominaisuuksien alalla, mikä tekisi siitä alan suurimman integroituneen yhtiön. Komissio oli alustavasti huolissaan siitä, että ehdotettu yrityskauppa saattaisi vähentää kilpailua useilla eri markkinoilla, mikä johtaisi korkeampiin hintoihin, huonompaan laatuun, pienempään valinnanvaraun ja vähäisempään innovointiin. Alkuperäisessä markkinatutkimuksessa havaittiin alustavia ongelmia erityisesti torjunta-aineiden, siementen ja agronomisten ominaisuuksien sekä digitaalisen maatalouden aloilla. Komissio tutki myös, vaikeutuisivatko kilpailijoiden yhteydet jakelijoihin ja viljelijöihin, jos Bayer ja Monsanto yhdistäisivät tai rajoittaisivat torjunta-ainetuotteiden ja siementen myyntiä, erityisesti digitaalisen maatalouden kehitysvaiheessa. Digitaalinen maatalous koostuu tiloja koskevien tietojen ja tietämyksen keräämisestä räätälöidyn neuvonnan tai yhdistelmätietojen tarjoamiseksi viljelijöille. Sekä Bayer että Monsanto ovat investoineet tähän uuteen teknologiaan. Koska Bayer ja Monsanto toimivat maailmanlaajuisesti, komissio on tehnyt tiivistä yhteistyötä muiden kilpailuviranomaisten, etenkin Yhdysvaltojen oikeusministeriön ja Australian, Brasilian, Kanadan ja Etelä-Afrikan kilpailuviranomaisten, kanssa.

Tuotantopanosten kilpailukykyisten hintojen varmistaminen Euroopan teollisuudelle

Komissio kielsi huhtikuussa 2017 EU:n sulautuma-asetuksen nojalla ehdotetun yrityskaupan, jossa HeidelbergCement ja Schwenk olisivat hankkineet Cemex Croatia⁴⁰. Komissio oli erittäin huolissaan siitä, että kauppa olisi huomattavasti vähentänyt kilpailua sementtimarkkinoilla ja nostanut hintoja Kroatiassa.

Yrityskauppa olisi poistanut kilpailun niiden yritysten väliltä, jotka kilpailivat suoraan Kroatian sementtiasiakkaiden tilauksista, ja olisi saattanut johtaa määräävään asemaan markkinoilla. Osapuolten yhdistetyt markkinaosuudet olisivat olleet noin 45–50 prosenttia, tietyissä osissa maata jopa yli 70 prosenttia. Perusteellisen tutkinnan jälkeen komissio totesi, että ehdotettu korjaustoimenpide ei riittänyt korvaamaan kilpailua, joka katoaisi yrityskeskittymän myötä.

³⁸ Asia M.7962 *ChemChina / Syngenta*, komission päätös, annettu 5. huhtikuuta 2017, saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_7962

³⁹ Asia M.8084 *Bayer / Monsanto*, ks. IP/17/2762, 22. elokuuta 2017, saatavilla osoitteessa http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-2762_en.htm. Lopullinen päätös tehtiin 21. maaliskuuta 2018, saatavilla osoitteessa http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-2282_en.htm

⁴⁰ Asia M.7878 *HeidelbergCement / Schwenk / Cemex Hungary / Cemex Croatia*, komission päätös, annettu 5. huhtikuuta 2017, saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_7878

Sementti on tärkeä tuotantopanos rakennusteollisuudessa, joka on merkittävä työllistäjä Kroatiassa. Ala on kärsinyt viime vuosina. Komissio ryhtyi toimiin suojellakseen asiakkaita ja estääkseen tuotantopanosien korkeampien hintojen kielteiset vaikutukset tähän tärkeään toimialaan.

5. Kasvun edistäminen suojelemalla kilpailua verkkotoimialoilla

Energia-alalla komissio työskentelee edelleen sellaisen Euroopan energiaunionin aikaansaamiseksi, jossa puhdas energia voi virrata vapaasti ja varmasti. Luotettavat energiatoimitukset, joiden hinta yrityksille ja kuluttajille on kohtuullinen ja ympäristövaikutus minimaalinen, ovat ratkaisevan tärkeitä unionin talouden kannalta.

Valtiontukitoimenpiteet energian toimitusvarmuuden varmistamiseksi unionin kansalaisille ja yrityksille

Komission vuonna 2016 toteuttama kapasiteettimekanismeja koskeva alakohtainen tutkinta⁴¹ muodosti perustan tiiviille yhteistyölle komission ja EU:n jäsenvaltioiden välillä. Yhteistyöllä halutaan varmistaa, että kapasiteettimekanismit ovat hyvin suunniteltuja ja tarkoituksenmukaisia. Vuonna 2017 komissio käynnisti täytäntöönpanotoimensa raportin havaintojen perusteella ja teki lopullisen päätöksen ranskalaisesta kapasiteettimekanismista⁴². Lisäksi hyväksyttiin Irlannin ja Pohjois-Irlannin ensimmäinen yhteinen kapasiteettimekanismi⁴³. Tämä kapasiteettimekanismi on avoin kaikentyyppisille mahdollisille kapasiteetin tarjoajille, kysynnänohjaus mukaan luettuna, koko saaren kattavilla markkinoilla. Lisäksi komissio varmisti edelleen, tiiviissä yhteistyössä asianomaisten kansallisten viranomaisten kanssa, että kuusi muuta kapasiteettimekanismia⁴⁴ Belgiassa, Italiassa, Kreikassa, Puolassa, Ranskassa ja Saksassa – jotka kattavat yli puolet EU:n väestöstä – ovat hyvin suunniteltuja ja täyttävät EU:n valtiontukisääntöihin perustuvat tiukat kriteerit, erityisesti komission vuonna 2014 antamat suuntaviivat valtiontuesta ympäristönsuojelulle ja energia-alalle⁴⁵. Tukea myönnetään tarjouskilpailujen kautta, ja kilpailut ovat avoimia kaikille teknologioille, jotka pystyvät tarjoamaan halutut palvelut, kysynnänohjaus mukaan luettuna. Nämä täytäntöönpanotoimet täydentävät komission energiaunionistrategiaa⁴⁶ varman, kestävä ja kilpailukykyisen energian toimittamiseksi unionissa.

Avointen ja integroitujen kaasumarkkinoiden edistäminen

Komissio jatkoi vuonna 2017 Gazpromin liiketoimintakäytäntöjen tutkimista Keski- ja Itä-Euroopassa.⁴⁷ Komission alustavan arvion mukaan Gazprom oli rikkonut EU:n

⁴¹Komissio julkaisi 16. marraskuuta 2016 loppuraportin kapasiteettimekanismia koskevasta alakohtaisesta tutkinnastaan, ks. IP/2016/4021, 16. marraskuuta 2016: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-4021_en.htm

⁴² Asia SA.40454 *Bretagnen lisäkapasiteettia koskeva tarjous*, ks. lisätietoja IP/17/1325, 15. toukokuuta 2017, saatavilla osoitteessa http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-1325_en.htm

⁴³ Asiat SA.44464 *Irlannin kapasiteettimekanismi: luotettavuusvaihtoehto-ohjelma*, komission päätös, annettu 24. marraskuuta 2017, saatavilla osoitteessa

http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_44464, ja SA.44465 *Pohjois-Irlannin kapasiteettimekanismi: luotettavuusvaihtoehto-ohjelma*, komission päätös, annettu 24. marraskuuta 2017, saatavilla osoitteessa

http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_44465. Ks. lisätietoja IP/17/4944, 24. marraskuuta 2017, saatavilla osoitteessa http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-4944_en.htm

⁴⁴ Ks. IP/18/682, 7. helmikuuta 2018, saatavilla osoitteessa http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-682_en.htm

⁴⁵ Ks. IP/14/400, 9. huhtikuuta 2014, saatavilla osoitteessa http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-400_en.htm

⁴⁶ Lisätietoja osoitteessa https://ec.europa.eu/commission/priorities/energy-union-and-climate_fi

⁴⁷ Asia AT.39816 *Tuotantoketjun alkupään kaasuntoimitukset Keski- ja Itä-Euroopassa*, saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_39816

kilpailusääntöjä noudattamalla yleistä strategiaa Keski- ja Itä-Euroopan kaasumarkkinoiden jakamiseksi.

Gazprom on tarjonnut sitoumuksia komission havaitsemien kilpailuongelmien ratkaisemiseksi. Komissio katsoi, että Gazpromin tarjoamat sitoumukset kattoivat sen havaitsemat kilpailuongelmat, ja päätti tehdä niistä markkinatestin. Maaliskuussa 2017 komissio pyysi kaikkia asianomaisia osapuolia esittämään näkemyksensä Gazpromin tarjoamista sitoumuksista ja sai huomattavan määrän kommentteja ja huomautuksia.⁴⁸ Markkinatestissä saatujen kommenttien perusteella komissio voi pyytää mukauttamaan sitoumuksia ja sitten tehdä päätöksen, jolla sitoumuksista tehdään Gazpromia oikeudellisesti sitovat. Jos yritys rikkoo näitä sitoumuksia, komissio voi määrätä sakon, jonka määrä on enintään 10 prosenttia yrityksen maailmanlaajuisesta liikevaihdosta. Komission ei tarvitse ennen sakon määräämistä todistaa, että yritys on rikkonut EU:n kilpailusääntöjä.

Komissio jatkoi myös tutkimustaan, joka koski Bulgarian kaasumarkkinoiden mahdollista sulkemista Bulgarian vakiintuneen toiminnanharjoittajan Bulgarian Energy Holdingin (BEH) toimesta.⁴⁹

Yhtäläisiin edellytyksiin perustuva kilpailu unionin energiamarkkinoilla

Valtiontukisäännöt ovat keskeisessä asemassa myös pyrittäessä saavuttamaan EU:n kunnianhimoisia energia- ja ilmastotavoitteita siten, että veronmaksajille aiheutuu mahdollisimman vähän kuluja ja ettei kilpailu sisämarkkinoilla vääristy kohtuuttomasti. Erityisesti komission suuntaviivoissa valtiontuesta ympäristönsuojelulle ja energia-alalle⁵⁰ vaaditaan kilpailuun perustuvia huutokauppoja uusiutuvien energialähteiden tukemiseksi vuodesta 2017 alkaen. Huutokauppojen on perustuttava selkeisiin, avoimiin ja syrjimättömiin kriteereihin. Tämä vaatimus takaa, että julkisia varoja käytetään vain vähän ja että korvaukset eivät ole liiallisia.

Heinäkuussa komissio esimerkiksi hyväksyi EU:n valtiontukisääntöjen nojalla Unkarin uuden uusiutuvista energialähteistä tuotettua sähköä koskevan tukiohjelman.⁵¹ Tämän ohjelman puitteissa tukikelpoisia ovat useat teknologiat ja erikokoiset laitokset. Laitokset, joiden kapasiteetti on yli 1 MW, ja tuulivoimalaitokset valitaan teknologianeutraalissa tarjouskilpailumenettelyssä.

Syyskuussa komissio hyväksyi EU:n valtiontukisääntöjen nojalla neljä ohjelmaa, joilla tuetaan sähköntuotantoa maatuulivoimaloissa ja rakennuksiin ja maahan asennettujen aurinkopaneelien avulla Ranskassa.⁵² Ohjelmien avulla Ranska voi tuottaa yli seitsemän lisägigawatin verran uusiutuvaa energiaa. Tämä auttaa maata saavuttamaan vuoden 2020 tavoitteensa eli tuottamaan 23 prosenttia energiantarpeesta uusiutuvista lähteistä. Marraskuussa komissio totesi espanjalaisen uusiutuvista energialähteistä tuotettua sähköä

⁴⁸ Ks. IP/17/555, 13. maaliskuuta 2017, saatavilla osoitteessa http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-555_fi.htm

⁴⁹ Asia AT.39849 BEH-kaasu, saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_39849

⁵⁰ Komission tiedonanto *Suuntaviivat valtiontuesta ympäristönsuojelulle ja energia-alalle vuosina 2014–2020* (EUVL C 200, 28.6.2014, s. 1), saatavilla osoitteessa [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX:52014XC0628\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX:52014XC0628(01))

⁵¹ SA.44076 RES-tukiohjelma – METÁR, komission päätös, annettu 11. heinäkuuta 2017, saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_44076

⁵² Asiat SA.46552, SA.47753, SA.48066 ja SA.48238, ks. IP/17/3581, 29. syyskuuta 2017, saatavilla osoitteessa http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-3581_en.htm

koskevan ohjelman olevan EU:n valtiontukisääntöjen mukainen.⁵³ Ohjelmalla tuetaan sähköntuotantoa uusiutuvista energialähteistä, lämmön ja sähkön huipputehokkaasta yhteistuotannosta ja jätteestä ja edistetään Espanjan siirtymistä vähähiiliseen, ympäristön kannalta kestävään energiahuoltoon.

Kaikkiin näihin ohjelmiin liittyy yksityiskohtainen arviointisuunnitelma niiden vaikutuksen arvioimiseksi. Arviointien lopulliset tulokset on toimitettava komissiolle.

Vakaa energiaunioni edellyttää vahvoja ja innovatiivisia teknologian tuottajia, joiden pitäisi pystyä kilpailemaan yhtäläisin edellytyksin. Kuvaava esimerkki tästä on ranskalaisen ydinteknologian tuottajan Arevan rakenneuudistus.⁵⁴ Tammikuussa 2018 Areva muutti nimensä ja on nyt Oreno.

Arevan rakenneuudistus

Ranska ilmoitti vuonna 2016 komissiolle rakenneuudistussuunnitelmasta, jonka tarkoitus oli palauttaa Arevan kilpailukyky ja parantaa sen rahoitusasemaa. Suunnitelmaan sisältyi valtiontukea julkisista varoista tehtävän yli 4 miljardin euron pääomanlisäyksen muodossa.

Taloudellisissa vaikeuksissa olevat yritykset voivat saada valtiontukea ainoastaan silloin, kun tavoitteena on niiden pitkän aikavälin elinkelpoisuuden palauttaminen. Vaikeuksissa oleville yrityksille myönnettävällä tuella on erittäin vääristävä vaikutus, koska se pitää keinotekoisesti markkinoilla yrityksen, joka muuten olisi poistunut niiltä. Siksi sitä voidaan myöntää vain tiukoin ehdoin.

Komissio analysoi, suosivatko suunnitellut julkisista varoista yritykseen tehtävät pääomanlisäykset perusteettomasti Arevaa verrattuna sen kilpailijoihin antamalla sen käyttöön rahoitusta ehdoin, joita ei voi saada markkinoilla. Komissio antoi tammikuussa 2017 kaksi päätöstä, yhden, jossa se hyväksyi pelastamistuen (asiassa SA.46077), ja toisen rakenneuudistuksesta Areva-konsernille (asia SA.44727). Komissio totesi, että Ranskan suunnitelmat ovat EU:n valtiontukisääntöjen mukaisia ja antavat yritykselle mahdollisuuden tulla elinkelpoiseksi vääristämättä kohtuuttomasti kilpailua sisämarkkinoilla. Ranskan viranomaiset toimittavat komissiolle säännöllisiä seurantaraportteja sen varmistamiseksi, että rakenneuudistussuunnitelma pannaan täytäntöön täysimääräisesti ja komission päätöksen mukaisesti, kunnes Arevan rakenneuudistusjakso päättyy vuonna 2019.

Suunnitelmaan sisältyi Arevan reaktoriliiketoiminnan myyminen ranskalaiselle energiayhtiölle EDF:lle sillä edellytyksellä, että komissio tarkastelee suunniteltua liiketointa EU:n yrityskeskittymien valvontaa koskevien sääntöjen nojalla. Toukokuussa 2017 komissio totesi, ettei liiketoimi sulautuma-asetuksen perusteella aiheuttanut kilpailuun liittyviä ongelmia.

Tällaisten monimutkaisten rakenneuudistusten yhteydessä yrityskeskittymien ja valtiontuen valvonnan kaltaiset kilpailupolitiikan välineet takaavat osaltaan sen, että markkinat kannustavat edelleen yrityksiä tehokkuuteen ja innovatiivisuuteen EU:n kotitalouksien ja yritysten eduksi.

⁵³ Asia SA.40348 *Tuki energiantuotantoon uusiutuvista energialähteistä, yhteistuotannosta ja jätteistä*, komission päätös, annettu 10. marraskuuta 2017, saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_40348

⁵⁴ Asiat SA.44727 *Rakenneuudistustuki Arevalle*, komission päätös, annettu 10. tammikuuta 2017, saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_44727 ja M.7764 *EDF / Areva reactor business*, komission päätös, annettu 29. toukokuuta 2017, saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_7764

Maaliskuussa 2017 komissio hyväksyi lisäksi valtioneuvoston päätöksen nojalla Unkarin tuen kahden uuden ydinreaktorin rakentamiselle Paksiin (Paks II).⁵⁵ Uudet reaktorit korvaavat Paksin toimipaikalla tällä hetkellä toimivat neljä reaktoria, jotka rakennettiin 1980-luvulla ja kattavat tällä hetkellä noin 50 prosenttia Unkarin kotitalouksien tarvitseman sähkön tuotannosta. EU:n perussopimusten nojalla jäsenvaltiot voivat vapaasti määrittää energiayhdistelmänsä ja päättää investoida ydinteknologiaan. Komission tehtävä on varmistaa, että valtioneuvoston aiheuttama kilpailun vääristyminen energiamarkkinoilla on mahdollisimman vähäistä. Komission toteuttaman tutkimuksen aikana Unkarin hallitus teki huomattavia sitoumuksia, joiden perusteella komissio pystyi hyväksymään investoinnin.

Kilpailukykyisen ja tehokkaan liikennesektorin tukeminen

Liikenteellä on keskeinen merkitys Euroopan kotitalouksille. Liikenteeseen liittyvät hyödykkeet ja palvelut ovat kotitalouksien toiseksi suurin menoerä asumismenojen jälkeen.⁵⁶ Liikennepalvelujen kilpailukykyiset hinnat ovat tärkeitä miljoonille eurooppalaisille. Komissio edistää aktiivisesti elinvoimaista kilpailua ja puuttuu kilpailun vääristymiin kaikkien liikennemuotojen kohdalla.

Lentoliikenneala on EU:ssa edelleen hyvin hajanainen, ja vakauttamisen tarvetta korosti useiden EU:n lentoyhtiöiden maksukyvyttömyys vuonna 2017. Tätä taustaa vasten komissio arvioi yrityskauppaa, jossa Lufthansa⁵⁷ ja easyJet⁵⁸ aikoivat hankkia tiettyjä osia Air Berlinin omaisuudesta. Komission tutkimuksen ollessa vielä käynnissä Lufthansa peruutti NIKI-kaupan 13. joulukuuta, minkä johdosta NIKI jätti maksukyvyttömyyshakemuksen samana päivänä.⁵⁹ Komissio hyväksyi lopulta Lufthansan ja Air Berlinin välisen yrityskaupan jäljellä olevan osan 21. joulukuuta asianmukaisesti korjaustoimenpiteisiin liittyvin ehdoin.⁶⁰ Tässä yhteydessä on tärkeää, etteivät velkojatoimikunnat ja selvittäjät aliarvioi sitä riskiä, että liiketoimea ei ehkä panna täytäntöön sääntelyyn (muun muassa valtioneuvoston ja yrityskeskittymien valvontaa koskeviin sääntöihin) liittyvistä syistä. Vaikka maksukyvyttömän yrityksen mahdollinen ostaja voi ryhtyä tiettyihin väliaikaisiin toimenpiteisiin yrityksen elinkelpoisuuden säilyttämiseksi, näiden toimenpiteiden yhteydessä on noudatettava sulautuma-asetusta.

EU:n rautateiden tavaraliikenteen markkinat vapautettiin vuonna 2007. Siitä lähtien komissio on työskennellyt rautatiepalvelujen sisämarkkinoiden toteuttamiseksi muun muassa varmistamalla rautatieinfrastruktuurin riippumattoman hallinnoinnin ja edistämällä investointeja jäsenvaltioita yhdistäviin raiteisiin. Tässä yhteydessä EU:n kilpailusääntöjen täytäntöönpano on tärkeää sen varmistamiseksi, että sääntelyyn perustuvat esteet eivät korvautu määräävässä asemassa olevien rautatieyhtiöiden kilpailunvastaisella toiminnalla, joka estäisi EU:ta saavuttamasta rautatieliikenteeseen liittyvät tavoitteensa.

⁵⁵ Asia SA.38454 *Mahdollinen tuki Paks-ydinvoimalalle*, komission päätös, annettu 6. maaliskuuta 2017, saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_38454

⁵⁶ Lähde: Eurostat. Ks. http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Archive:Household_consumption_expenditure_-_national_accounts

⁵⁷ Asia M.8633 – *Lufthansa / Tietty Air Berlinin omaisuus*. Lisätietoja osoitteessa http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_8633

⁵⁸ Asia M.8672 *easyJet / Tietty Air Berlinin omaisuus*. Lisätietoja osoitteessa

http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_8672

⁵⁹ NIKIn velkojatoimikunnan päätöksen perusteella NIKIn omaisuus myytiin tammikuussa 2018 sen perustajalle Niki Laudalle, ja yhtiölle annettiin uusi nimi, Laudamotion.

⁶⁰ Asia M.8633 *Lufthansa / Tietty Air Berlinin omaisuus*, komission päätös, annettu 21. joulukuuta 2017, neuvoston asetuksen N:o 139/2004 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan ja 6 artiklan 2 kohdan sekä Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen 57 artiklan perusteella, saatavilla osoitteessa http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-5402_en.htm

Komissio määräsi Liettuan rautatieyhtiölle sakon kilpailun rajoittamisesta rautateiden tavaraliikenteen markkinoilla⁶¹

Komission tutkinnassa katsottiin, että Liettuan vakiintunut valtion omistama rautatieyhtiö, joka vastasi sekä rautateiden infrastruktuurista että rautatieliikenteestä, rajoitti kilpailua rautateiden tavaraliikenteen markkinoilla purkamalla 19 kilometrin pituisen raideosuuden, joka yhdisti Liettuan ja Latvian, ja estämällä siten erästä Liettuan rautateiden suurta asiakasta käyttämästä toisen rautateiden liikenteenharjoittajan palveluja. Liettuan rautatieyhtiö ei pystynyt esittämään objektiivisia perusteluja raideosuuden poistamiselle.

Komissio päätti määrätä Liettuan rautatieyhtiölle 27,9 miljoonan euron sakon, koska se oli käyttänyt väärin määräävää asemaansa Liettuan rautatieinfrastruktuurin hallinnoinnissa. Lisäksi komissio määräsi Liettuan rautatieyhtiön rakentamaan raideosuuden uudelleen.

Kesäkuussa komissio hyväksyi valtioneuvoston nojalla rakenneuudistustuen Kreikan rautatieyhtiöille OSElle ja TRAINOSElle.⁶² Niiden OSEen ja TRAINOSEen kohdistettujen tukitoimenpiteiden osalta, joiden komissio katsoi olevan yhdenmukaisia EU:n valtioneuvoston kanssa, komissio otti erityisesti huomioon Kreikan rautatiesektorin vaikeudet ja hyvin toimivien rautatiepalvelujen merkityksen väestölle. Toimenpiteiden oikeutettu tavoite on välttää vakava häiriö Kreikan taloudessa väärinmäärittäen kohtuuttomasti kilpailua sisämarkkinoilla. Tuki myös helpottaa TRAINOSEn tulevaa yksityistämistä, jonka odotetaan edistävän Kreikan rautatiemarkkinoiden avautumista kilpailulle ja vaikuttavan myönteisesti liikennepalvelujen laatuun. Komissio antoi myös päätöksen, jossa se totesi, että Bulgariassa julkisessa omistuksessa olevan rautateiden vakiintuneen toiminnanharjoittajan BDZ:n hyväksi toteutetut tukitoimenpiteet ovat EU:n valtioneuvoston mukaisia⁶³.

Sekä OSEa ja TRAINOSEa koskevat päätökset että Bulgarian BDZ:n hyväksi toteuttamia tukitoimenpiteitä koskeva päätös osoittavat, miten valtiontuen valvonta voi auttaa ratkaisemaan joidenkin vakiintuneiden rautatiealan toimijoiden velkatasoon liittyviä ongelmia. Valtioneuvoston päätökset antavat jäsenvaltioille mahdollisuuden auttaa näitä yhtiöitä välttämään vakavat taloudelliset vaikeudet tai henkilöstön merkittävän vähentämisen ja helpottavat samalla siirtymistä avoimiin ja kilpailukykyisiin rautatieliikenteen markkinoihin, mikä hyödyttää sekä kuluttajia että veronmaksajia.

⁶¹ Asia AT.39813 *Baltian rautatiet*, komission päätös, annettu 2. lokakuuta 2017, saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_39813

⁶² Asiat SA.32543 *Toimenpiteet OSE-konsernin hyväksi* ja SA.32544 *Kreikkalaisen rautatiekonsernin rakenneuudistus – TRAINOSE S.A.*, ks. IP/17/1661, 16. kesäkuuta 2017, saatavilla osoitteessa http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-1661_en.htm

⁶³ Asia SA.31250 *Bulgarian toteuttama toimenpide BDZ Holding EAD SA:n, BDZ Passenger EOOD:n ja BDZ Cargo EOOD:n hyväksi*, komission päätös, annettu 16. kesäkuuta 2017, saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_31250

Kartellien vastainen toiminta EU:n kilpailukyyn tukemiseksi

Maanteiden tavaraliikenne on olennainen osa unionin liikennealaa, ja sen kilpailukyky on riippuvainen kuorma-autojen hinnoista.

Komissio sakotti Scaniaa kartelliin osallistumisesta⁶⁴

Komissio määräsi Scaniaalle syyskuussa 880 miljoonan euron sakon kartelliin osallistumisesta keskipainoisten (6–16-tonnisten) ja raskaiden (yli 16-tonnisten) kuorma-autojen valmistusmarkkinoilla. Komissio oli heinäkuussa 2016 antanut kuorma-autokartellista sovintopäätöksen seuraavien yhtiöiden kanssa: MAN, DAF, Daimler, Iveco ja Volvo/Renault.⁶⁵ Scania päätti, ettei se sopisi tästä kartelliasiasta komission kanssa, toisin kuin viisi muuta asianomaista. Siksi Scaniaa koskeva komission tutkinta hoidettiin tavallisessa kartellimenettelyssä.

Helmikuussa⁶⁶ komissio määräsi yhteensä 68 miljoonan euron sakot neljälle eurooppalaiselle autojen lyijyakuromun kierrätysyhtiölle (Campine, Eco-Bat Technologies, Johnson Controls ja Recylex), koska ne olivat osallistuneet vuosina 2009–2012 kartelliin sopiakseen autojen lyijyakuromun hankintahinnoista Alankomaissa, Belgiassa, Ranskassa ja Saksassa.

Lisäksi komissio on toteuttanut useita tutkintoja autonomateollisuudessa ja määrännyt kolmeen kartelliin⁶⁷ osallistuneille yrityksille yhteensä 220 miljoonan euron verran sakkoja. Autonomia koskevat kartellit nostavat autonvalmistajien tuotantopanosten kustannuksia, heikentävät siten autoteollisuuden kilpailukykyä ja nostavat keinotekoisesti autoja ostavien eurooppalaisten kuluttajien maksamaa hintaa.

Satamiin, lentoasemiin, kulttuuriin ja syrjäisimpiin alueisiin tehtäviä julkisia investointeja koskevien sääntöjen yksinkertaistaminen

Hyödyttääkseen kuluttajia mahdollisimman paljon komissio on keskittänyt valtiontukien valvontatoimensa suuriin tapauksiin, jotka vaikuttavat merkittävästi kilpailuun sisämarkkinoilla. Tämän periaatteen mukaisesti yleinen ryhmäpoikkeusasetus⁶⁸, joka annettiin vuonna 2014 osana⁶⁹ valtiontuki uudistusta koskevaa aloitetta, antoi jäsenvaltioille mahdollisuuden panna täytäntöön useita erilaisia valtiontukitoimenpiteitä ilman komission ennakkohyväksyntää. Vuonna 2017 komissio laajensi asetuksen soveltamisalaa koskemaan satamia ja lentoasemia.⁷⁰ Lisäksi se yksinkertaisti joitakin muita aloja koskevia sääntöjä.

⁶⁴ Ks. IP/17/3502, 27. syyskuuta 2017, saatavilla osoitteessa http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-3502_en.htm

⁶⁵ Asia AT.39824 *Kuorma-autot*, komission päätös, annettu 19. heinäkuuta 2016, saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_39824

⁶⁶ Asia 40018 *Auton akkujen kierrätys*, komission päätös, annettu 8. helmikuuta 2017, saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_40018

⁶⁷ Asiat AT.4000 *Lämpötekniset järjestelmät*, komission päätös, annettu 8. maaliskuuta 2017, saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_39960; AT.40013

Valaistusjärjestelmät, komission päätös, annettu 21. kesäkuuta 2017, saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_40013; AT.39881 *Matkustajien turvajärjestelmät*, komission päätös, annettu 22. marraskuuta 2017, saatavilla osoitteessa

http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_39881

⁶⁸ Komission asetus (EU) N:o 651/2014, annettu 17 päivänä kesäkuuta 2014, tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti (EUVL L 187, 26.6.2014), saatavilla osoitteessa http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2014.187.01.0001.01.FIN

⁶⁹ Ks. lisätietoa osoitteesta http://ec.europa.eu/competition/state_aid/modernisation/index_en.html

⁷⁰ Komission asetus (EU) 2017/1084, annettu 14 päivänä kesäkuuta 2017, asetuksen (EU) N:o 651/2014 muuttamisesta satama- ja lentoasemainfrastruktuurille myönnettävän tuen, kulttuurin ja kulttuuriperinnön edistämiseen ja urheiluinfrastruktuurille ja monikäyttöiselle vapaa-ajan infrastruktuurille myönnettävään tukeen

Komissio tarkastelee esimerkiksi ainoastaan merkittävämpiä valtiontukitapauksia, jotka käsittävät suuremman tukimäärän kulttuurihankkeille.

Uudet valtiontukitoimenpiteet: Komissio yksinkertaistaa satamiin, lentoasemiin, kulttuuriin ja syrjäisimpiin alueisiin tehtäviä julkisia investointeja koskevia sääntöjä

Lentoasemien osalta jäsenvaltiot voivat nyt tehdä julkisia investointeja alueellisiin lentoasemiin, joiden vuotuinen matkustajamäärä on enintään 3 miljoonaa matkustajaa, täydellä oikeusvarmuudella ja ilman komission ennakkovalvontaa. Tämä helpottaa julkisia investointeja yli 420 lentoasemaan eri puolilla EU:ta (osuus lentoliikenteestä noin 13 prosenttia). Lisäksi asetuksessa sallitaan se, että viranomaiset kattavat enintään 200 000 matkustajaa vuodessa käsittelevien pienten lentoasemien toimintakustannuksia. Lähes puolet kaikista EU:n lentoasemista on tällaisia pieniä lentoasemia, mutta niiden osuus lentoliikenteestä on alle 1 prosentti. Ne eivät ehkä aina ole yhtä kannattavia kuin suuret lentoasemat, mutta niillä voi olla tärkeä tehtävä alueen liikenneyhteyksien kannalta eivätkä ne todennäköisesti vääristä kilpailua EU:n sisämarkkinoilla.

Satamien osalta jäsenvaltiot voivat nyt tehdä enintään 150 miljoonan euron suuruisia julkisia investointeja merisatamiin ja enintään 50 miljoonan euron investointeja sisävesisatamiin täydellä oikeusvarmuudella ja ilman komission ennakkovalvontaa. Tähän kuuluvat ruoppauskulut, joita tietyille satamille aiheutuu, koska niiden on pidettävä vesiväylä riittävän syvä, jotta alukset pääsevät satamaan. Maantieteensä takia satamat eivät voi neuvotella näistä kustannuksista, riippumatta siitä, miten tehokkaita ja kilpailukykyisiä ne ovat.

6. Kilpailun vääristymien torjuminen verotus- ja rahoituslalla oikeudenmukaisempien sisämarkkinoiden luomiseksi

Luottamus EU:n sisämarkkinoihin edellyttää tasavertaisten toimintaedellytysten luomista yrityksille, jotta ne voivat kilpailla ansioillaan myös verotuksen alalla. Jäsenvaltio ei esimerkiksi voi antaa monikansallisille konserneille veroetuksia, jotka eivät ole yksittäisten yritysten (usein paikallisia yrityksiä) käytössä, koska se vääristäisi huomattavasti kilpailua.

Lokakuussa 2017 komissio totesi Luxemburgin antaneen Amazonille laittomia veroetuksia.⁷¹

Valikoivien veroetuuksien poistaminen: Amazon-päätös

Lokakuussa 2014 käynnistetyn perusteellisen tutkinnan jälkeen komissio totesi, että Luxemburgin vuonna 2003 antama veropäätös, jonka voimassaoloa jatkettiin vuonna 2011, laski Amazonin Luxemburgissa maksamia veroja ilman pätevää perustelua.

Veropäätöksen perusteella Amazon pystyi siirtämään suurimman osan tuotostaan Amazon-konsernin yhtiöltä, joka on verovelvollinen Luxemburgissa (Amazon EU), yhtiölle, joka ei ole verovelvollinen (Amazon Europe Holding Technologies), ilman pätevää taloudellista perustelua. Konserniyhtiöiden väliset transaktiot on hinnoiteltava tavalla, joka vastaa taloudellista todellisuutta. Tämä tarkoittaa, että kahden samaan konserniin kuuluvan yhtiön välisten maksujen on vastattava järjestelyjä, joita tehdään markkinaehdoin itsenäisten yritysten välillä (markkinaehtoperiaate).

Komission tutkinta osoitti, että veropäätöksen tukema rojalTIMaksujen taso oli liioiteltu eikä vastannut taloudellista todellisuutta. Lopputulos oli se, ettei näitä tuottoja verotettu. Itse asiassa Amazon pystyi päätöksen ansiosta välttämään verotuksen lähes kolmen neljäsosan kaikesta Amazonin myynnistä

sovellettavien ilmoituskynnysarvojen sekä syrjäisimmillä alueilla sovellettavien alueellisten toimintatukiohjelmien osalta ja asetuksen (EU) N:o 702/2014 muuttamisesta tukikelpoisten kustannusten laskennan osalta (EUVL L 156, 20.6.2017), saatavilla osoitteessa <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?qid=1497952641554&uri=CELEX:32017R1084>

⁷¹ Asia SA.38944 *Väitetty tuki Amazonille*, komission päätös, annettu 4. lokakuuta 2017, saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_38944

EU:ssa saamiensa tuottojen osalta. Näin ollen komissio totesi, että veropäätös antoi Amazonille valikoivan taloudellisen edun.

Myös Luxemburgiin sijoittautunut ja saman kansallisen verotuslainsäädännön alainen yksittäinen yritys olisi joutunut maksamaan neljä kertaa niin paljon veroja kuin Amazon samoista tuotoista. Veropäätös siis

antoi Amazonille kilpailuedun, jota vastaavat yritykset eivät voineet saada, ja oli sääntöjenvastaista valtiontukea.

Luxemburgin on perittävä Amazonilta noin 250 miljoonaa euroa maksamattomia veroja korkoineen. Summa kattaa ne kahdeksan vuotta, joiden aikana Amazon luotti veropäätökseen, jonka mukaisesti sen Luxemburgissa maksettava yhtiövero määritettiin. Luxemburgin veroviranomaisten on nyt määritettävä tarkka summa komission päätöksessä vahvistetun menetelmän avulla.

Komissio käynnisti 26. lokakuuta perusteellisen tutkinnan Yhdistyneen kuningaskunnan järjestelystä, jossa vapautetaan tietyt monikansallisten konsernien transaktiot kansallisten veronkiertoa torjuvien sääntöjen soveltamisesta.⁷² Yhdistyneen kuningaskunnan konsernirahoitukseen sovellettavan poikkeuksen nojalla vapautetaan ulkomaisia väliyhteisöjä koskevista säännöistä (Controlled Foreign Company – eli CFC-säännöt) tulot, jotka ulkomainen tytäryhtiö on saanut toisesta konserniin kuuluvasta ulkomaisesta yrityksestä. Tässä vaiheessa komissio ei ole varma, onko tämä poikkeus yhdenmukainen Yhdistyneen kuningaskunnan CFC-sääntöjen yleisen tavoitteen kanssa. Tavoitteena on siirtää Yhdistyneeseen kuningaskuntaan sijoittautuneiden emoyhtiöiden ulkomaisiin tytäryhtiöihin keinotekoisesti siirretyt tulot takaisin Yhdistyneeseen kuningaskuntaan verotusta varten. Komissio katsoo tässä vaiheessa, että Yhdistyneen kuningaskunnan pitäisi soveltaa väärinkäytön vastaista sääntöä kaikkiin yrityksiin, jotka siirtävät tuloja keinotekoisesti, myös niihin, jotka ansaitsevat konsernirahoitustuloja, koska ne ovat kaikki vastaavassa tosiasiallisessa ja oikeudellisessa asemassa kyseisen toimenpiteen tavoitteen osalta.

Euroopan komissio käynnisti 18. joulukuuta perusteellisen tutkinnan Alankomaiden Inter IKEAan soveltamasta verokohtelusta.⁷³ Yhtiö on yksi kahdesta IKEAn liiketoimintaa harjoittavasta konsernista. Inter IKEA Systems, Inter IKEA -konserniin Alankomaissa kuuluva itsenäinen yksikkö, kirjaa kaikki ympäri maailmaa toimivien IKEA-liikkeiden maksamista franchise-maksuista saatavat tulot. Komission tutkinta koskee kahta Alankomaiden veroviranomaisten vuosina 2006 ja 2011 antamaa veropäätöstä, jotka ovat huomattavasti vähentäneet Inter IKEA Systemsin verotettavaa voittoa Alankomaissa. Komissio katsoo tässä vaiheessa, että kyseisissä veropäätöksissä hyväksytty kohtelu on saattanut antaa Inter IKEA Systemsiä suosivan valikoivan edun, joka ei ollut samojen kansallisten verotussääntöjen alaisten muiden yritysten saatavilla Alankomaissa.

Rahoitusyhtiöt tarjoavat rahoituspalveluja konsernin sisällä, ja niiden voitto on korvaus niiden rahoitustoiminnasta. Tämän korvauksen on oltava markkinaehtoperiaatteen mukainen. Tämä kysymys on ollut yksi komission painopistealoista siitä lähtien, kun se alkoi tarkastella jäsenvaltioiden veropäätöskäytäntöjä. Osana tätä tarkastelua kesäkuussa 2016 julkaistussa

⁷² Valtiontukiasia SA.44896 – Yhdistynyt kuningaskunta – *Yhdistyneessä kuningaskunnassa konsernirahoitukseen sovellettavaa poikkeusta koskeva mahdollinen valtiontukiohjelma*, komission päätös, annettu 26. lokakuuta 2017; kirje on saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/index.cfm?fuseaction=dsp_result&policy_area_id=1,2,3&case_title=cfc ja lehdistötiedote osoitteessa http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-4201_en.htm

⁷³ Valtiontukiasia SA.46470 – Alankomaat – *Mahdollinen valtiontuki Inter Ikealle*, komission päätös, annettu 18. joulukuuta 2017 (saatavilla pian). Ks. lisätietoja IP/17/5343, 18. joulukuuta 2017, saatavilla osoitteessa http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-5343_en.htm

valmisteluasiakirjassa todettiin komission olevan huolissaan siitä, että joissakin rahoitusyhtiöitä koskevissa veropäätöksissä hyväksytään erittäin pienet marginaalit ja matala veroperuste.⁷⁴

Kilpailun pääosasto tuki Luxemburgia ja Kyprosta niiden toimissa verosääntöjensä muuttamiseksi, jotta vältettäisiin rahoitusyhtiöille annettavat kohtuuttomat edut. Luxemburg muutti rahoitusyhtiöitä koskevia sääntöjään vuoden 2016 lopussa kansallisen hallinnollisen kiertokirjeen⁷⁵ avulla. Nämä säännöt tulivat voimaan 1. tammikuuta 2017. Kypros muutti kansallisia sääntöjään vastaavasti 30. kesäkuuta 2017 päivätyllä kiertokirjeellä tiukentaakseen sääntöjä rahoitusyhtiöiden verokohtelun osalta.

Yrityskeskittymien valvonta ehkäisee tosiasiallisen monopolin rahoituslalla

EU:n talous on riippuvainen hyvin toimivista rahoitusmarkkinoista. Ne eivät ole tärkeät ainoastaan pankkien ja muiden rahoituslaitosten kannalta. Koko talous hyötyy, kun yritykset voivat hankkia rahaa kilpailukykyisiltä rahoitusmarkkinoilta.

Komissio kielsi maaliskuussa 2017 EU:n sulautuma-asetuksen nojalla Deutsche Börsen ja London Stock Exchange Groupin ehdotetun sulautumisen.⁷⁶ Ehdotettu sulautuma olisi yhdistänyt Euroopan kahden suurimman pörssitoimijan toiminnot. Ne omistavat Saksan, Italian ja Yhdistyneen kuningaskunnan pörssit sekä useita Euroopan suurimpia selvitysyhteisöjä. Komission tutkinnan mukaan sulautuma olisi luonut tosiasiallisen monopolin kiinteätuottoisten arvopaperien selvitysmarkkinoille.

Selvityspalvelut varmistavat periaatteessa pörseissä tehtyjen kauppojen toimeenpanon. Niitä tarjoavat selvitysyhteisöt, jotka ovat läsnä kaupan osapuolten – myyjän ja ostajan – välillä ja takaavat kunkin osapuolen laiminlyömisriskin suhteessa toiseen osapuoleen. Selvitysyhteisöt ovat siten olennaisia rahoitusmarkkinoiden vakauden kannalta. Ne estävät dominovaikutuksen, jos yksi osapuoli laiminlyö velvoitteitaan. Komission päätös säilyttää siksi tehokkaan kilpailun rahoitusinfrastruktuurin markkinoilla.

Valtiontukien valvonta tasapuolisten toimintaedellytysten takaamiseksi pankkialalla

Pankkialan tarjoamia rahoituspalveluja käyttävät sekä kuluttajat että yritykset. Eurooppa tarvitsee vakaan pankkijärjestelmän, joka voi tukea kasvua pitkällä aikavälillä ja jossa pankit, joilla on vakaat liiketoimintamallit, pystyvät lainaamaan rahaa yrityksille, jotta nämä voivat kasvaa ja luoda työpaikkoja.

Rahoitusmarkkinoiden sekasorto, jonka aiheutti vuoden 2008 rahoituskriisi, on vaatinut valtiotuen toimia rahoitusalaan kohdistuvan luottamuksen palauttamiseksi ja järjestelmäkriisin ehkäisemiseksi. Komissio soveltaa valtiontukisääntöjä yhdessä pankkiunionia koskevien sääntöjen kanssa. Taatakseen tasapuoliset toimintaedellytykset arvioidessaan rahoitusalan saamaa julkista tukea komissio tekee perusteellisen analyysin valtiontuen vaikutuksesta varmistaen, ettei veronmaksajien tarvitse maksaa enempää kuin on ehdottomasti tarpeen, ja puuttuen myös tuen aiheuttamaan kohtuuttomaan kilpailun vääristymiseen.

⁷⁴ Kilpailun pääosaston valmisteluasiakirja valtiontuesta ja veropäätöksistä, Sisäinen valmisteluasiakirja – Taustaa valtiontukea käsitteelle, 3. kesäkuuta 2016 kokoontuneelle korkean tason foorumille, saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/working_paper_tax_rulings.pdf

⁷⁵ Verojohtajan kiertokirje, L.I.R. n:o 56/1 – 56bis/1, 27. joulukuuta 2016, saatavilla osoitteessa <http://www.impotsdirects.public.lu/content/dam/acd/fr/legislation/legi16/circulaire/ir561-56bis1-27122016.pdf>

⁷⁶ Asia M.7995 *Deutsche Börse / London Stock Exchange Group*, komission päätös, 29. maaliskuuta 2017, saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/competition/elojade/iseif/case_details.cfm?proc_code=2_M_7995

Kesäkuussa 2017 sen jälkeen, kun Euroopan keskuspankki oli päättänyt todeta, että Banca Popolare di Vicenza ja Veneto Banca olivat lähellä kaatumista tai todennäköisesti kaatuvia, ja EU:n yhteisen kriisinratkaisuneuvoston päätettyä, että yhteisen kriisinratkaisumekanismin mukainen kriisinratkaisu ei ollut yleisen edun mukaista kummankaan pankin kohdalla, molemmat pankit oli asetettava selvitystilaan Italian kansallisten maksukyvyttömyysmenettelyjen mukaisesti. Tässä yhteydessä Italia totesi, että näiden pankkien likvidaatiolla oli vakavia vaikutuksia reaalityöelämään, ja päätti myöntää valtiontukea hallittua likvidaatiota varten.

Arvioituaan Italian ilmoituksen komissio hyväksyi valtiontukisääntöjen nojalla kansallisen tuen molempien pankkien likvidaation ja pankkimarkkinoilta poistumisen helpottamiseksi kansallisen maksukyvyttömyyslainsäädännön mukaisesti.⁷⁷ Pankkien kriisinratkaisukehityksen ulkopuolella EU:n säännöissä sallitaan mahdollisuus käyttää kansallisia varoja likvidaation helpottamiseksi ja edellä mainittujen taloudellisten vaikutusten lieventämiseksi, mikäli komissio hyväksyy sen valtiontukisääntöjen perusteella. Banca Popolare di Vicenzan ja Veneto Bancan osakkeenomistajat jätettiin täysin ilman omistusosuuksia ja etuoikeudettomat velkojat maksoivat täydet 1,2 miljardia euroa likvidaatioon, mikä pienensi Italian valtion kustannuksia, kun taas tallettajien varat säilyivät kokonaisuudessaan. Koska tuettuja pankkeja ei ole pidetty keinotekoisesti hengissä vaan ne ovat poistuneet markkinoilta, kilpailu on säilytetty pankkimarkkinoilla. Italian pankkijärjestelmästä poistettiin järjestämättömiä lainoja noin 17,8 miljardin euron (bruttokirjanpitoarvo) arvosta.

EU:n säännöt, etenkin pankkien elvytystä ja kriisinratkaisua koskeva direktiivi, tarjoavat valtiolle mahdollisuuden sijoittaa maksukykyiseen pankkiin väliaikaisesti pääomaa käynnistämättä kaatumista tai kaatumisen todennäköisyyttä, sillä edellytyksellä, että tietyt ehdot täyttyvät (niin kutsuttu ennalta varautuva pääomitus). Heinäkuussa komissio hyväksyi valtiontukisääntöjen nojalla Italian suunnitelman tarjota italialaiselle Monte dei Paschi di Siena -pankille⁷⁸ ennalta varautuvaa pääomitusta yksityiskohtaisen rakenneuudistussuunnitelman perusteella. Ennalta varautuvaan pääomitukseen perustuvaa tukea voidaan myöntää ainoastaan, jotta pankki voi varautua epätodennäköisiin pääomatarpeisiin, jotka toteutuvat vain, jos taloudelliset olosuhteet heikkenevät huomattavasti. Rakenneuudistustoimenpiteet takaavat, että pankki pysyy elinkelpoisena pitkällä aikavälillä, ja rajoittavat samalla kilpailun vääristymistä. Vastuunjakovaatimusten mukaisesti osakkeenomistajien osakkeiden arvoa laskettiin ja etuoikeudettomat joukkovelkakirjat muunnettiin omaksi pääomaksi, mikä pienensi pääoman tarvetta 4,3 miljardia euroa. Lisäksi pankki on myymässä järjestämättömiä lainoja, joiden bruttokirjanpitoarvo on 26,1 miljardia euroa, arvopaperistamisvälineelle.

Lokakuussa 2017 komissio hyväksyi valtiontukisääntöjen nojalla Portugalin tuen Novo Bancon⁷⁹ myynnille. Kyseessä on omaisuudenhoitoyhtiö, jonka Portugali perusti vuonna 2014 Banco Espirito Santon⁸⁰ kriisinratkaisun yhteydessä. Tuen hyväksyminen perustui myydyin

⁷⁷ Asia SA.45664 *Banca Popolare di Vicenzan ja Veneto Bancan likvidaatio – likvidaatiotuki*, komission päätös, annettu 25. kesäkuuta 2017, saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_45664

⁷⁸ Asia SA.47677 *Banca Monte dei Paschi di Sienan uusi tuki ja muutettu rakenneuudistussuunnitelma*, komission päätös, annettu 4. heinäkuuta 2017, saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_47677

⁷⁹ Asia SA.49275 *Novo Bancon myynti ja lisätuki vuonna 2014 toteutetun Banco Espírito Santo, S.A:n kriisinratkaisun yhteydessä*, komission päätös, annettu 11. lokakuuta 2017, saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_49275

⁸⁰ Asia SA.39250 *Banco Espírito Santon valvonta*, komission päätös, annettu 3. elokuuta 2014, saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_39250

yksikön elinkelpoisuuteen, jonka takasi ostajan ehdottama suunnitelma, joka sisälsi myös toimenpiteitä kilpailun vääristymisen rajoittamiseksi.

7. Voimien yhdistäminen kauaskantoisen kilpailukulttuurin luomiseksi

Kun maailmanmarkkinoiden yhdentyminen jatkuu ja yhä useammat yritykset hyödyntävät maailmanlaajuisia arvoketjuja, kilpailuvirastojen on sovittava yhteisistä normeista ja menettelyistä enemmän kuin koskaan ennen. Kilpailusääntöjen noudattamisen tehokas valvonta riippuu entistä enemmän yhteistyöstä muiden noudattamisen valvojien kanssa. Kun jonkin yrityksen liiketoimintakäytännöt haittaavat kilpailua eri maissa ja eri mantereilla, oikeudenmukaiset ja tasapuoliset markkinaolosuhteet voidaan palauttaa vain, jos valvontaviranomaiset vetävät yhtä köyttä.

Komissio on ollut kilpailualalla kansainvälisen yhteistyön etulinjassa sekä monenvälisellä että kahdenvälisellä tasolla. Vuonna 2001 komissio oli mukana perustamassa kansainvälistä kilpailuviranomaisverkkoa, johon kuuluu nykyään yli 130 jäsentä. Komissio on aktiivinen myös kaikilla kansainvälisillä kilpailulle omistetuilla foorumeilla, kuten OECD:ssä, UNCTADissa, Maailman kauppajärjestössä ja Maailmanpankissa.

Kahdenvälisellä tasolla komissio neuvottelee vapakauppasopimuksista tavoitteenaan sisällyttää näihin sopimuksiin kilpailu ja valtioneuvoston määräykset. Komissio jatkoi vuonna 2017 neuvotteluja Meksikon, Mercosurin ja Indonesian kanssa ja käynnisti neuvottelut Chilen ja Azerbaidžanin kanssa. Lisäksi komissio toteuttaa useiden kolmansien maiden kilpailuviranomaisten kanssa erilaisia yhteistyötoimia sopimusten tai yhteisymmärryspöytäkirjojen perusteella. Komissio allekirjoitti kesäkuussa 2017 yhteisymmärryspöytäkirjan Kiinan kansallisen kehitys- ja uudistuskomission kanssa aloittaakseen vuoropuhelun valtioneuvoston valvonnasta.⁸¹ Lisäksi komissio neuvottelee parhaillaan institutionaalisia kysymyksiä helpottavasta sopimuksesta Sveitsin kanssa.

Yhden maan tekemät päätökset tuen myöntämisestä maailmanlaajuisesti toimivalle yritykselle voivat vaikuttaa kilpailuun muualla. Tämä uusi valtioneuvoston alaisen yhteistyötä koskeva vuoropuhelu tukee EU:n ja Kiinan yhteistä etua ja yhteistyötä reilun maailmanlaajuisen kilpailun edistämiseksi. Vuoropuhelun avulla EU voi jakaa Kiinan kanssa kokemuksensa valtioneuvoston valvonnasta. Sitä käytetään myös välineenä, jonka avulla voidaan oppia lisää Kiinassa vastikään hyväksytystä reilua kilpailua koskevasta selonteosta, jonka avulla on tarkoitus estää julkisia politiikkoja vääristämästä ja rajoittamasta kilpailua. Samalla ylläpidetään markkinoilla reilua kilpailua ja edistetään yhtenäisiä markkinoita.

Tämä toimintaloikka on osa komission laajempaa strategiaa maailmanlaajuisen kilpailukulttuurin kehittämiseksi ja sellaisten maailmanlaajuisesti tasapuolisten toimintaedellytysten edistämiseksi, joiden puitteissa yritykset voivat kilpailla ansioillaan. Tässä tarkoituksessa komissio pyrkii vauhdittamaan edistystä Maailman kauppajärjestössä tukien koskevien, maailmanlaajuisesti tasapuolisten toimintaedellytysten kehittämiseksi. Lisäksi se on edelleen mukana alakohtaisissa aloitteissa tukien käsittelemiseksi kansainvälisissä puitteissa, esimerkiksi teräksen kohdalla (terästeollisuuden ylikapasiteettia käsittelevä globaali G20-foorumi), puolijohdeiden kohdalla (alueelliset tukiohjeet puolijohdeteollisuudelle) ja laivanrakennuksen kohdalla (OECD). Komissio on myös perustanut EU:n jäsenvaltioiden kanssa erillisen foorumin kansainvälisiä tukipolitiikkoja koskevan tietoisuuden lisäämiseksi ja näkemysten vaihtamiseksi monenvälisen ja

⁸¹ Ks. IP/17/1520, 2. kesäkuuta 2017, saatavilla osoitteessa http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-1520_fi.htm

kahdenvälisen tason meneillään olevasta kehityksestä sekä kolmansien maiden myöntämistä tuista.

Säännöllisen ja rakentavan toimielinten välisen vuoropuhelun ylläpitäminen

Euroopan parlamentti, neuvosto, talous- ja sosiaalikomitea ja alueiden komitea ovat keskeisiä kumppaneita komission pyrkiessä selittämään kilpailupolitiikan merkitystä Euroopan kansalaisille ja sidosryhmille.

Vuonna 2017 komissaari Margrethe Vestager vaihtoi näkemyksiä parlamentin eri valiokuntien (talous- ja raha-asioiden valiokunta, aluekehitysvaliokunta sekä maatalouden ja maaseudun kehittämisen valiokunta) kanssa.

Kuten aiempinakin vuosina, Euroopan parlamentti hyväksyi päätöslauselman komission kilpailupolitiikkaa koskevasta kertomuksesta. Komissio on tyytyväinen siihen, että parlamentti vahvistaa, että tiukkaa kilpailupolitiikkaa tarvitaan sisämarkkinoiden eheyden säilyttämiseksi ja että kilpailu antaa kansalaisille vaikutusvaltaa tarjoamalla heille markkinoilla kilpailukykyisiä hintoja ja valikoiman innovatiivisia tavaroita ja palveluja. Komissio jatkaa työtään samassa hengessä laittomien kartellien ja yritysten määräävän markkina-aseman väärinkäytön torjumiseksi ja yrityskeskittymien ja valtiontukien valvomiseksi sisämarkkinoilla, jotta voidaan välttää kilpailun vähentyminen tai vääristyminen.

Komissio on tyytyväinen parlamentin sitoumukseen torjua veropetoksia ja veronkiertoa. Valtiontukien valvonta on osoittautunut tehokkaaksi monikansallisille yhtiöille myönnettävien valikoivien veroetuuksien torjumisessa. Komissio toteutti vuonna 2017 edelleen merkittäviä toimia tällä alalla⁸², ja se analysoi järjestelmällisesti tietoja kaikkien jäsenvaltioiden veropäätöksistä. Toukokuussa joukko tutkivia journalisteja julkaisi niin kutsutut ”Paratiisipaperit”, jotka sisältävät yksityiskohtia useiden eri yhtiöiden verojärjestelyistä. Komissio arvioi näitä tietoja niiden tullessa saataville tarkistaakseen, paljastuuko niistä mitään uusia tosiseikkoja mahdollisesta valtiontuesta näille yrityksille.

Komissio on tyytyväinen tukeen, jota parlamentti on antanut komission valvontatoimille ”Google Shopping” -tapauksen ja muiden digitaaliseen talouteen liittyvien aloitteiden yhteydessä. Verkkokauppaa koskevan alakohtaisen tutkintansa jälkeen komissio on käynnistänyt tutkintoja arvioidakseen, rajoittavatko tietyt myyntikäytännöt kuluttajien mahdollisuuksia hankkia muissa jäsenvaltioissa tarjottavia tavaroita ja palveluja verkossa kilpailukykyisin hinnoin. Tutkinat kattavat kulutuselektroniikan, videopelit ja hotellimajoituksen. Komissio arvioi myös datan, algoritmien ja muiden digitaalisen talouden ominaisuuksien merkitystä kilpailusääntöjen noudattamisen valvonnassa.

Kuten komissio on aiemmin todennut, se aikoo jatkaa keskeisessä roolissaan valtiontukien valvonnassa rahoitusosalalla varmistaakseen, että pankeille annettava tuki rajataan vain välttämättömään ja että toteutetaan asianmukaisia toimenpiteitä pankkien elinkelpoisuuden palauttamiseksi ja sisämarkkinoilla ilmenevien kilpailun vääristymien minimoimiseksi. Komission tavoitteena on parlamentin tavoin valtiontukien vähentäminen rahoitusosalalla ajan myötä, ja se on valmis selittämään alalla toteuttamia toimia.

Komissio jakaa vastuun EU:n kilpailusääntöjen noudattamisen valvonnasta kansallisten kilpailuviranomaisten kanssa; viimeksi mainitut tekevät 85 prosenttia päätöksistä EU:n kilpailusääntöjen perusteella. Komissio on tyytyväinen siihen, että sekä parlamentti että

⁸² Ks. tarkemmin tämän kertomuksen 2 luku.

neuvosto tukevat sen ehdotusta direktiiviksi, jolla varmistetaan, että kansalliset kilpailuviranomaiset voivat valvoa tehokkaasti EU:n kilpailusääntöjen noudattamista. Komissio antoi ehdotuksen 22. maaliskuuta, ja molemmat toimielimet edistyvät asian käsittelyssä erittäin hyvin, niin että direktiiviehdotus voidaan todennäköisesti hyväksyä parlamentin nykyisen toimikauden aikana.

Komissio ottaa huomioon, että sekä parlamentti että neuvosto pitävät tärkeänä tehokasta kilpailua koko elintarvikeketjun varrella. Komissio hyväksyi vuonna 2017 kaksi yrityskeskittymää maatalouskemikaalien alalla mutta vain sillä edellytyksellä, että merkittävät liiketoiminnot ja omaisuuserät myytiin uusille ostajille sen varmistamiseksi, että viljelijät ja kuluttajat voivat edelleen hyötyä kilpailusta, joka tuo mukanaan kohtuulliset hinnat ja innovointia kasvinsuojelutuotteiden alalle. Marraskuussa komissio lähetti AB InBev -yhtiölle väitetiedoksiannon, joka koski rajoituksia, jotka liittyvät sen oluiden rinnakkaistuontiin Belgiaan. Lainsäätäjät päättivät vuonna 2017 muuttaa kilpailusääntöjen soveltamista maatalousalaan muuttamalla asetusta maatalouden yhteisestä markkinajärjestelystä niin kutsutun omnibus-asetuksen yhteydessä. Muutoksilla, jotka tulivat voimaan 1. tammikuuta 2018, otettiin käyttöön nimenomainen kilpailupoikkeus muun muassa hyväksytyjen tuottajaorganisaatioiden tai tuottajaorganisaatioiden yhteenliittymien tuotannon suunnittelun ja sopimusneuvottelujen osalta (tuottajajäsenten yhteiset myynnit tuottajaorganisaatioiden tai tuottajaorganisaatioiden yhteenliittymien kautta) kaikilla maatalouden aloilla ennalta määritetyin ehdoin. Komissio pani merkille lainsäätäjien maatalousalan kilpailusääntöihin tekemät muutokset. Selvityksessään komissio totesi olevansa huolissaan siitä, että osa tuottajaorganisaatioita suosivista uusista säännöksistä saattaisi vaarantaa pienviljelijöiden elinkelpoisuuden ja hyvinvoinnin ja kuluttajien edun ja johtaa oikeudelliseen ja menettelylliseen epävarmuuteen. Komission tai kansallisen kilpailuviranomaisen on ehkä puututtava asiaan, jos esimerkiksi tuottajaorganisaatio, joka kattaa suuren osan markkinoista, pyrkii rajoittamaan jäsentensä toimintavapautta.

Komissio teki aktiivista yhteistyötä myös Euroopan talous- ja sosiaalikomitean ja alueiden komitean kanssa. Heinäkuussa komissio vaihtoi näkemyksiä talous- ja sosiaalikomitean kanssa erityisesti valtioneuvoston valvonnasta veroalalla ja muista komiteaa kiinnostavista päätöksistä. Komissio on kiitollinen komitean tuesta valtioneuvoston valvonnan uudistamiselle ja julkisten menojen avoimuuden lisäämiselle kaikkialla EU:ssa. Komissaari Margrethe Vestager keskusteli kilpailun vaikutuksesta EU:n alueilla alueiden komitean täysistunnossa 1. joulukuuta. Komitea ilmaisi vahvan tukensa kilpailusääntöjen täytäntöönpanolle koko talouden alalla ja valtioneuvostoa koskevalle laajennetulle yleiselle ryhmäpoikkeusasetukselle ja painotti toistamiseen yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien palvelujen merkitystä.

Tuki Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 50 artiklan nojalla käytävien neuvottelujen valmistelu- ja toteutustyöryhmälle

Yhdistyneen kuningaskunnan tehtyä SEU-sopimuksen 50 artiklan mukaisen ilmoituksen komissio alkoi valmistella Yhdistyneen kuningaskunnan eroa Euroopan unionista. Kilpailun pääosasto tukee komission Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa SEU-sopimuksen 50 artiklan nojalla käytävien neuvottelujen valmistelu- ja toteutustyöryhmää omaan vastuualueeseensa kuuluvien välineiden osalta (yrityskeskittymät, kilpailusäännöt ja valtioneuvostot) neuvottelujen yhteydessä, kun on kyse erosopimuksesta ja sopimuksesta, joka säätelee tulevia suhteita Yhdistyneeseen kuningaskuntaan. Kuten Eurooppa-neuvosto on todennut, kaikissa tulevilla kauppasopimuksissa olisi taattava tasapuoliset toimintaedellytykset erityisesti kilpailun ja valtioneuvostojen osalta.